

Upravljanje razredom u razrednoj nastavi osnovne škole

Guterman, Rea

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:413025>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-20**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

REA GUTERMAN

DIPLOMSKI RAD

**UPRAVLJANJE RAZREDOM U RAZREDNOJ
NASTAVI OSNOVNE ŠKOLE**

Čakovec, lipanj 2020.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
(Čakovec)**

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Rea Guterman

**TEMA DIPLOMSKOG RADA: Upravljanje razredom u
razrednoj nastavi osnovne škole**

MENTOR: doc.dr.sc. Tomislav Topolovčan

Čakovec, lipanj 2020.

ZAHVALA

Prije svega, zahvaljujem se svome mentoru, profesoru doc. dr. sc. Tomislavu Topolovčanu na stručnim savjetima, korisnim komentarima te ukazanom povjerenju koji su uvelike doprinijeli pisanju diplomskog rada.

Zahvaljujem se učiteljicama koje su iskazale zadovoljstvo pomoći u ovim stresnim vremenima hrvatskog obrazovnog sustava i odvojile svoje vrijeme za sudjelovanje u istraživanju.

Ujedno, zahvaljujem se svojim prijateljima zbog kojih mi je vrijeme studiranja bilo jedno od najljepših razdoblja u životu.

Za kraj, zahvaljujem se svojoj obitelji i dečku koji su mi svakodnevno, kroz sve godine studiranja, bili podrška, imali puno strpljenja te me ohrabrivali u svim odlukama tijekom studiranja.

Sadržaj

SAŽETAK	1
SUMMARY	2
1. UVOD	3
2. OBRAZOVNI SUSTAVI DILJEM SVIJETA	5
2.1. Sjedinjene Američke Države.....	5
2.2. Japan.....	6
2.3. Finska	6
2.4. Velika Britanija	7
2.4.1. Engleska.....	7
2.4.2. Škotska.....	8
2.4.3. Wales	8
2.4.4. Sjeverna Irska	8
2.5. Republika Hrvatska	9
3. KVALITETNA NASTAVA.....	10
3.1. Dogovor.....	10
3.2. Realizacija	11
3.3. Evaluacija	11
3.3.1. Praćenje rada učenika	12
3.3.2. Provjeravanje	12
3.3.3. Ocjenjivanje.....	13
4. KVALITETAN UČITELJ	14
4.1. Planiranje nastavnog procesa	14
4.2. Omogućena dodatna i dopunska nastava	15
4.3. Cjeloživotno učenje.....	15

5. UČENICI KAO BITAN FAKTOR UPRAVLJANJA RAZREDOM	17
5.1. Poznavanje učenika	17
5.1.1. Odnos prema učenicima	17
5.1.2. Odnos među učenicima	18
5.2. Značaj odgoja	19
5.2.1. Autoritarni stil odgoja.....	20
5.2.2. Permisivni stil odgoja	20
5.2.3. Autoritativni stil odgoja.....	21
6. METODOLOGIJA KVALITATIVNOG ISTRAŽIVANJA	22
6.1. Cilj istraživanja	22
6.2. Problem istraživanja.....	22
6.3. Sudionici istraživanja	22
6.4. Postupak istraživanja.....	23
6.4.1. Prikupljanje podataka	23
6.4.2. Analiza podataka	24
7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	25
7.1. Utemeljena teorija	25
8. RASPRAVA	28
9. ZAKLJUČAK.....	30
LITERATURA	32
PRILOZI	35
BIOGRAFSKA BILJEŠKA O AUTORU	52
IZJAVA O SAMOSTALNOSTI RADA	53

SAŽETAK

Tema ovog diplomskog rada jest *Upravljanje razredom u razrednoj nastavi osnovne škole*. Ovim će radom biti prikazan školski sustav na globalnoj razini te na razini Republike Hrvatske. Predstavljena će biti teorijska polazišta o kvalitetnoj nastavi prema trima glavnim strategijama odgojno-obrazovnog procesa – dogovoru, realizaciji i evaluaciji kroz koje će biti vidljiva važnost planiranja kao i neophodnost praćenja rada učenika. Također, opisani će biti odnosi subjekata nastavnog procesa, ali i temeljne sastavnice kvalitetnog učitelja očitovane u samom planiranju nastavnog procesa, omogućavanju dodatne i dopunske nastave, poznavanju učenika, važnosti odgoja te usavršavanju učitelja. Ono što nas je zanimalo, odnosi se na viziju organiziranosti odgojno-obrazovnog procesa pojedinih učitelja. Također, veliku važnost pridodajemo mišljenju učitelja o najučinkovitijem obliku rada u nastavi kao i nužnosti suradnje.

Cilj provedenog istraživanja jest utvrditi razlike u organizaciji među trima učiteljima razredne nastave, a koje se očituju u djelovanju učitelja u određenoj situaciji te njihovim planom upravljanja razredom kao cjelovitim odgojno-obrazovnim procesom. Postavljenim pitanjima željeli smo saznati koliko je stvarno odstupanje, odnosno podudaranje upravljanjem i vođenjem razreda među ispitanicima.

Ključne riječi: odgojno-obrazovni proces, organizacija, planiranje, upravljanje razredom

SUMMARY

Class Management in Primary School

The topic of this master's thesis is *Class Management in Primary School*. This paper will present the school system at the global level and at the level of the Republic of Croatia. Theoretical starting points on quality instruction in accordance with three main strategies of educational process - agreement, realization and evaluation, through which the importance of planning and the necessity of monitoring student work will be presented. Also, relations between subjects of the teaching process, as well as basic components of quality teacher manifested in the curriculum planning itself, providing additional teaching, knowledge of pupils, importance of education and teacher training will be described. What interests us is the vision of organizing the educational process of individual teachers. Also, we attach great importance to teachers' opinion on the most efficient form of teaching as well as the necessity of cooperation.

The aim of the conducted research is to establish differences in organisation among three class teachers, which can be seen in the activities of teachers in a particular situation and their class management plan as an integral educational process. By asked questions, we wanted to know the real deviation, that is, the coincidence in managing the class among the respondents.

Keywords: educational process, organisation, planning, class management

1. UVOD

Tema ovog rada jest upravljanje razredom u razrednoj nastavi osnovne škole. Možemo reći kako je glavnina upravljanja razredom fokusirana na učitelje isto kao i na učenike. Stoga, govorimo li o učenicima, uvidamo kako svaki razred čine upravo ti učenici, različitih sposobnosti, mišljenja kao i različite sredine iz koje dolaze. Prilikom samog, prvog ulaska učenika u razred, nužno je početi razmišljati o samom upravljanju razredom. Tim ulaskom počinju brige učitelja – koje također smatramo fokusom upravljanja razredom, a koji će svojim znanjem i iskustvom moći voditi razred kvalitetno, pritom vodeći brigu o učenicima. Svaki učitelj, želi li kvalitetno upravljati razredom, treba steći, a zatim i primjenjivati menadžerske vještine. Menadžerske se vještine očituju u planiranju, koordiniranju, kontroliranju, organiziranju, vođenju, usmjeravanju te evaluaciji i izvještavanju nastavnog procesa i svih aktivnosti istog. Realizacija menadžerskih vještina proces je koji se ostvaruje kroz primjenu strukture odgojno-obrazovnog procesa, a koja se odnosi na dogovor, realizaciju te evaluaciju. Sva se znanja, vještine, navike, sposobnosti, mišljenja i vrijednosti učiteljima prenose i omogućuju kroz primjenu stručno-predmetnih, metodičkih, pedagoških te didaktičkih znanja u nastavnoj praksi.

Učiteljevo napredovanje usko je povezano s poboljšanjem učenikova postignuća u nastavnom procesu kao i razvoju učeničkih kompetencija. Razvijajući njihove kompetencije, učenici postaju samostalne osobe koje teže samorazvitku. Također, učitelji, stvaranjem pozitivnog razrednog ozračja u kojem se uči bez poteškoća te poboljšanjem moralnog i društvenog napretka svih učenika, glavni su preduvjet uspješnog upravljanja razredom.

U ovom će radu biti riječi o obrazovnim sustavima u svijetu koji će nam uvelike prikazati pravo stanje školstva, odnosno odgojno-obrazovnog procesa Republike Hrvatske. U trećem će se poglavlju ukazivati na učenike koji se smatraju jednim od glavnih fokusa upravljanja razredom te njihovim odnosima s učiteljima kao i odnosima među njima samima. Četvrto poglavlje bavi se strukturom kvalitetne nastave koja se očituje u dogovoru, realizaciji i evaluaciji nastavnog procesa od kojih će se znatnije predstaviti evaluacija kao jedna od najznačajnijih pokazatelja uspješnosti učeničkih postignuća kroz praćenje rada učenika te provjeravanje i ocjenjivanje. U petom se poglavlju opisuju glavna obilježja kvalitetnog učitelja.

Cilj diplomskog rada jest istraživanje koje se provodi na osnovi intervjua kojim se žele utvrditi različiti stavovi učitelja o upravljanju razredom, odnosno njihovo vlastito djelovanje u nastavnom procesu kroz primjenu različitih aktivnosti, oblika rada, praćenju napredovanja učenika, suradnje te rješavanju problema.

2. OBRAZOVNI SUSTAVI DILJEM SVIJETA

Obrazovanje ima važnu ulogu u ostvarenju sposobnosti koje su potrebne za kvalitetno sudjelovanje u gospodarstvu i društvu, razvijanju stručnosti i znanja. Što je obrazovanje pojedine osobe opširnije, značajnije je socijalno i ekonomsko blagostanje zemlje. Također, te osobe lakše pristupaju danim informacijama, aktivnije sudjeluju u društvenom životu čime je potaknuto odgovorno ponašanje, brinu o vlastitom zdravlju i sl. Bejaković (2007) uočava značajnu razliku obrazovnih sustava diljem svijeta koja se očituje prilikom ulaska u obvezni školski sustav kao i strukturi škola te trajanju određenog obrazovnog programa. (Bejaković, 2007, str. 427–428) Vidljiva je razlika u samom početku i kraju školske godine te rasporedu praznika, nošenja uniforma i dr. (Mali genijalci, bez dat.).

2.1. Sjedinjene Američke Države

Školski sustav Sjedinjenih Američkih Država neki smatraju jednim od najrazvijenijih u svijetu dok drugi tvrde kako je to jedan od najmanje razvijenijih sustava. Osnovnu školu (*Elementary School*) djeca polaze od pete godine života, a taj sustav obrazovanja započinje predškolskim odgojem i obrazovanjem, a razredna nastava kreće od šeste ili sedme godine života pa sve do jedanaeste godine. Osnovnu školu učenici pohađaju šest godina. (Funjak, 2014, str. 18–19) U svih šest godina osnovne škole, sustav odgoja i obrazovanja održava jedan učitelj. Radni, školski dan prosječno traje šest i pol do sedam sati. Svaka obitelj dobiva priliku odabrati koje će izvannastavne aktivnosti njihova djeca pohađati. Međutim, sve što se smatra izvannastavnom aktivnošću, roditelji su ti koji aktivnosti financiraju dok prijevoz iz škole i u školu financira sama škola. (Corsi-Bunker, 2011) Također, roditelji odlučuju i o načinima stjecanja obrazovanja. Naime, postoje tri načina kojima je to omogućeno, a odnose se na odgoj i obrazovanje u državnim školama (*Public School*), privatnim školama (*Private School*) te odgoj i obrazovanje koje se može odvijati od kuće (*Homeschool*). Školska godina počinje u kolovozu ili rujnu i traje do svibnja ili lipnja što je okvirno od sto sedamdeset i pet do sto osamdeset dana godišnje. Školska godina sadrži zimske praznike koji počinju nekoliko dana prije katoličkog Božića i traju do 7. siječnja, a nakon toga slijede proljetni praznici (*Spring Break*) koji traju tjedan dana i to sredinom ožujka ili travnja te ljetni praznici, trajanja dva i pol mjeseca, a počinju

sredinom svibnja ili početkom lipnja. (Američki san, 2019) Skala ocjena utvrđena je slovima od A do F gdje A predstavlja najbolji rezultat, odnosno ocjenu pet, a F predstavlja pad, odnosno ocjenu jedan. (Corsi-Bunker, 2011)

2.2. Japan

Kurikulum osnovne škole temelji se na trima glavnim polazištima: redovni predmeti, moralni odgoj i posebne aktivnosti. U redovne se predmete ubraja japanski jezik, društvene znanosti, znanost općenito, aritmetika, glazbeni, studije o životu i okolišu, obrt i umjetnost, tjelesna i zdravstvena kultura te domaćinstvo. U osnovnoj se školi više pažnje posvećuje likovnim umjetnostima, glazbi i fizičkim aktivnostima. Vrlo važnu ulogu osnovnoškolskog obrazovanja Japana predstavljaju posebne aktivnosti u vidu učeničkih udruga, festivalskih događanja učenika koji pohađaju izvannastavne aktivnosti, razna natjecanja te druge aktivnosti. Učitelji aktivno sudjeluju u svim aktivnostima, ali se bave i organizacijom istih. Također, organiziraju školske izlete, završne priredbe i sportska događanja. Službeno, školska godina osnovnoškolskog obrazovanja traje 35 tjedana. Školski dan započinje u 08:30 h, a traje do 15:50 h. Razredni sastanci održavaju se na početku svakog nastavnog dana, ali i na kraju. Zanimljivo je kako njihov školski sat traje 15 minuta te nakon toga slijedi 10-minutni odmor, ovisno o predmetu koji slušaju dok se broj školskih predmeta povećava svakom novom školskom godinom. (Stevenson, Lee, & Nerison-Low, 1998)

2.3. Finska

Primarno obrazovanje Finske jest šest godina, odnosno sastoji se od šest razreda. Sheme koje prikazuju osnovnoškolsko obrazovanje Finske, ne odjeljuju obvezno školovanje od sekundarnog. Nastava primarnog obrazovanja organizirana je u posebnim zgradama te je izvode učitelji kvalificirani za primarno obrazovanje. Trajanje nastavne godine definirano je opsegom od 190 nastavnih dana s početkom od sredine kolovoza pa sve do sredine lipnja. Učenici tjedno pohađaju od 19 do 30 sati. Nastavni sat traje 45 minuta nakon kojeg slijedi odmor od 10 do 15 minuta. 33% nastavnih sati pripada učenju materinskog te stranog jezika. Učenici uz roditelje odlučuju koji će im biti prvi jezik, a odabir se očituje između finskog i švedskog jezika. Engleski

se jezik uči u trećem razredu, a već početkom četvrtog razreda učenicima se uvodi novi strani jezik, najčešće je to odabir francuskog ili njemačkog jezika. (Matijević 2006, str. 470–473)

Finski sustav obrazovanja simbolizira složenost postojanjem paralelnih struktura. Stoga mu, ostali obrazovni sustavi diljem svijeta ne mogu komparirati. U Finskoj se kao najznačajnija sastavnica školstva spominje ujednačenost. Svakom je djetetu omogućeno jedinstveno obrazovanje. Uz besplatno osnovno obrazovanje, učenici se podučavaju aktivnom djelovanju, učeći kroz praktičan rad koji ih potiče na samo učenje. Također, učenicima se kao sudionicima odgojno-obrazovnog sustava, pruža najveća potpora u vidu tri kategorije i to osnovne potpore, potpore razredima s učenicima koji svoje potrebe izražavaju na drugačiji način te potpora učenicima s posebnim potrebama. U sve tri kategorije omogućena je fleksibilnost, tj. prijelaz učenika iz jedne kategorije u drugu. Finski Nacionalni kurikulum izrađuje se nanovo svakih deset godina. Tri su razine kurikuluma: školski, općinski (lokalni), središnji te nacionalni kurikulum. (Damjanović, 2010, str. 204–208)

2.4. Velika Britanija

Velika Britanija 2002. godine uvodi nacionalni kurikulum. Nacionalni kurikulum nije prihvaćen od svih zemalja Velike Britanije. Naime, Škotska je počela izrađivati svoj kurikulum (*Curriculum for Excellence*) dok je Sjeverna Irska (*Northern Ireland Curriculum*) kurikulum prilagodila vlastitom školskom sustavu. Nacionalni je kurikulum u potpunosti prihvaćen od strane Walesa i Engleske. Osnovnoškolsko obrazovanje je obvezno, a počinje kada dijete navrší četvrtu ili petu godinu života, ovisno o zemlji u kojoj je rođeno. (Smolčić, 2011, str. 17)

2.4.1. Engleska

Engleska šalje djecu u osnovnu školu s pet godina. Dvije su faze osnovnoškolskog obrazovanja u Engleskoj: 1. ključna faza (Key Stage 1) – 1. i 2. godina osnovne škole; 2. ključna faza (Key Stage 2) – 3., 4., 5. i 6. godina osnovne škole. Prva faza traje dvije godine te se nakon nje piše “*Evaluacija Nacionalnog kurikuluma*” (*National Curriculum Assessment*) u koji se ubrajaju glavni predmeti kao što je matematika, engleski i prirodne znanosti. Druga faza traje

šest godina, a na kraju se 2. faze piše NCT ((National Curriculum Test) iz *engleskog jezika te matematike*. (Smolčić, 2011, str. 16)

2.4.2. Škotska

Škotska ima identično trajanje osnovnoškolskog obrazovanja kao Engleska. Škotska se razlikuje od Engleske i drugih zemalja Velike Britanije u tome što se po završetku pojedine faze ne pišu ispiti. Velika se razlika očituje u predmetima koji se čak ne nazivaju predmetima već obrazovnim područjima, a to su matematika, područje zdravlja i skrbi, jezika, ekspresivne umjetnosti, vjerskog i moralnog odgoja kao i područja prirodnih znanosti te društvenih znanosti i tehnologije. (Smolčić, 2011, str. 24)

2.4.3. Wales

Wales ne odudara mnogo od engleskog sustava osnovnoškolskog obrazovanja. Razlikuju se samo u nekim predmetima. Obvezni predmeti prve faze su matematika, tehnička kultura, informatika, prirodne znanosti, tjelesna i zdravstvena kultura, vjeronauk te engleski i velški jezik. U prvoj je fazi učenje engleskog jezika neobavezno. Na kraju se svake faze pišu evaluacijski testovi, postoji li želja za to, ali ti testovi nisu obvezni. U drugoj se fazi nalaze jednaki obvezni predmeti, a razlika se uočava u predmetu engleski jezik koji postaje obavezan. (Smolčić, 2011, str. 31)

2.4.4. Sjeverna Irska

Sjeverna Irska raspolaže trima fazama osnovnoškolskog obrazovanja. Temeljna faza (*Foundation Stage*) traje 4-6 godine. U toj fazi ne postoje nastavni predmeti već se ovdje potiče razvoj djece u šest područja: tjelesni razvoj i razvoj kreativnosti, komunikacija, jezik i pismenost, znanje i razumijevanje svijeta te osobni, socijalni i emocionalni razvoj. Nakon temeljne faze dolazi prva faza (*Key Stage 1*) koja traje dvije godine gdje učenici uče šest predmeta: matematika, tjelesna i zdravstvena kultura, jezik i pismenost, umjetnost, svijet oko nas, međusobno uvažavanje i osobni razvoj. Druga i zadnja faza (*Key Stage 2*) traje tri godine. Učenici ovdje uče iste predmete, a dodaje im se strani jezik. (Smolčić, 2011, str. 38)

2.5. Republika Hrvatska

U Republici Hrvatskoj nadzor nad obrazovanjem ima Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Osnovnoškolsko obrazovanje traje osam godina dok razredna nastava traje četiri godine. Učenik prvi razred upisuje sa šest ili sedam godina. Školovanje učenika razredne nastave organizirano je na način, kojim se osigurava da je objekt u kojem se škola nalazi, udaljeno toliko da dijete ne treba koristiti nikakav oblik prijevoza. Nastava se izvodi u redovitom, kombiniranom, posebnom razredu ili u odgojno-obrazovnim-skupinama, ovisno o nastavnom predmetu. Broj učenika pojedinog razreda varira između 14 i 28 učenika. Međutim, najčešće je to 20 učenika u jednom razredno odjelu. Nastavni sat je trajanja 45 minuta te se nakon svakog održanog nastavnog sata organizira odmor u trajanju od minimalno 5 minuta te veliki odmor u trajanju od 15 minuta koji je obavezan nakon dva nastavna sata.

Učenici razredne nastave dodatno se opterećuju – uz redovitu – izbornom, dodatnom i dopunskom nastavom te satom razrednika i to s maksimalno 25 sati koji su tjedno, jednakomjerno raspoređeni. (Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja, NN 63/2008) HNOS, odnosno Hrvatski nacionalni obrazovni standard, donesen 2005. godine, skup je normi za unaprjeđenje kvalitete obrazovanja kojeg 2019. zamjenjuje Nacionalni kurikulum. (Smolčić, 2011, str. 9–10) Međutim, uspješan ishod Nacionalnim kurikulum bit će dugotrajan proces. Stoga, prema dosadašnjim rezultatima znanja učenika, Republika Hrvatska je ispod prosjeka uspoređujući je s drugim zemljama diljem svijeta. (Mali genijalci, bez dat.).

3. KVALITETNA NASTAVA

Školska se nastava smatra središnjim procesom obrazovanja kojom se određuju tijek i sadržaji odgoja i obrazovanja. Sudionici nastavnog procesa jesu učitelji i učenici. Suvremena istraživanja govore o tome koliko je kvaliteta učiteljeva podučavanja bitna za ostvarenje efikasnog nastavnog procesa kao i motiviranje učenika za rad. Sama kvaliteta podučavanja znatno pridonosi kognitivnim, bihevioralnim te emocionalnim utjecajem na ishode školovanja učenika. Također, učinkovita nastava se promatra iz različitih perspektiva – iz perspektive učenika, učitelja, ravnatelja, svih kolega, stručnih suradnika u odgojno-obrazovnom, roditelja te stručne i nestručne javnosti. (Bezinović, Marušić, & Dedić Ristić, 2012, str. 11–12)

Odgojno-obrazovni proces analiziramo kroz makro ili mikro aspekt. Makro aspekt jest promatranje odgojno-obrazovnog procesa kao cjelokupnu školsku godinu ili obradu opširnije teme u nastavi dok je mikro aspekt jedan nastavni sat ili dan. Stoga, tri su osnovne etape odgojno-obrazovnog procesa – dogovor, realizacija i evaluacija. (Bognar, L., 2019.)

3.1. Dogovor

Dogovor jest prva etapa odgojno-obrazovnog procesa. U ovoj se etapi uređuju potrebe učenika nakon čega slijedi integracija planiranja i pripreme nastave te rješavanje programskih zadataka. Učitelji u suradnji s učenicima zajednički dogovaraju aktivnosti koje trebaju realizirati. Dogovaranje se vrši početkom školske godine ili s početkom novog nastavnog tjedna, odnosno na početku dana ili sata.

Etapa dogovora sadrži mikro elemente koji se odnose na ispitivanje potreba i interesa, programiranje te planiranje i pripremanje. Ispitivanje interesa jest odgojnog aspekta koji se ogleda ukazivanjem simptoma dok se ispitivanje interesa smatra obrazovnim aspektom nastave, a može biti doživljajno, psihomotorno ili spoznajno poimanje. Sljedeći mikro element odnosi se na programiranje koje također promatramo iz aspekta odgoja i obrazovanja. Govoreći o odgoju, generira se realizacija kraćeg programa s ciljem promjene stanja, a obrazovni pogled uključuje transformaciju postojećih programa prema interesima učenika. Planira se tjedno ili godišnje.

Zadnji mikro element jest planiranje i pripremanje razredne nastave na jedan integrirani dan uz izradu pisane priprave. (Bognar, L., 2019.)

Učitelji u etapi dogovora trebaju pokazati stručnost, spremnost za sudjelovanje, didaktičke sposobnosti, potrebe, interese, očekivanja vlastitog profesionalnog razvoja, profesionalnu etiku, a uz sve to je potrebno biti odgovoran za svoj rad. (Kramar, 2006, str. 113)

3.2. Realizacija

Etapa realizacije predstavlja organizaciju rada, izvođenje nastavnog procesa te osnovna načela odgoja i obrazovanja. Organizacija rada se realizira na dnevnoj, tjednoj ili godišnjoj razini u kojoj se nastava izvodi po fazama, simultano. Izvođenje nastavnog procesa definira se pravilima spoznajnog, psihomotornog, doživljajnog procesa te procesom zadovoljavanja socijalnih, bioloških potreba kao i potreba samoaktualizacije. Važno je napomenuti kako se zadovoljavanjem nižih potreba, lakše zadovoljavaju i one više. Govoreći o osnovnim načelima, možemo ih definirati kao skup osnovnih, temeljnih principa pretpostavke uspješnog odgojno-obrazovnog procesa. (Bognar, L., 2019.)

Postoji velika potreba za prilagođavanjem nastave učenicima prema njihovim mogućnostima. Važan je odnos i didaktička komunikacija učitelja i učenika, učiteljevo vođenje nastavnog procesa, prilagođavanje nastave učenicima posebnih potreba, općenito postupanje učitelja prema učeniku, vođenje učenika kao i usmjeravanje i poticanje aktivnosti učenika te postizanje danih ciljeva i davanje povratne informacije učeniku. (Kramar, 2006, str. 113–114)

3.3. Evaluacija

Evaluacija se smatra vrlo važnom sastavnicom odgojno-obrazovnog procesa. Svrha evaluacije očituje se u samom procesu događanja, a se odnosi na upotrebu različitih postupaka, instrumenata te načina iskazivanja rezultata kako bi se poboljšalo praćenje i procjena učeničkih postignuća. Razlikujemo vanjsku i unutarnju evaluaciju. Vanjskom se evaluacijom vrednovanje odvija izvan škole u kojoj subjekti nemaju značajan kontakt s odgojno-obrazovnim procesom dok se unutarnjom evaluacijom smatra vrednovanje unutar škole, a provode ga učitelji, odnosno nastavnici kao i sami učenici. Čitav proces unutarnje evaluacije, koji se provodi u školama,

nadziru međunarodne organizacije i ustanove koje svrstavamo u vanjsku evaluaciju. (Matijević, 2005, str. 280,284-285)

3.3.1. Praćenje rada učenika

Učenički se rad prati tijekom cijele školske godine za svaki nastavni predmet. Za praćenje rada primjenjuju se poticajna pravila. Učenik po završetku rada opisuje završeni zadatak te je poželjno da se učeniku, nakon svakog zadatka, zadaće, ispita, daje prilika za samoprocjenom. Takva se samoprocjena manifestira ljestvicom samoprocjene koju učitelji, odnosno nastavnici i sami koriste prilikom ocjenjivanja u raznim situacijama. Također, svakom se učeniku po završetku zadatka, umjesto ocjene, daje povratna informacija.¹ (Bolje je hrvatski, bez dat.).

Njome se uspostavlja ravnoteža između onoga što je učenik naučio, odnosno prikazao i onoga što još treba usvojiti. Potrebno je težiti davanju pozitivnih komentara učeniku kako bi se učvrstilo njihovo samopouzdanje te želja za daljnjim radom. Takav će način praćenja rada učenika uvelike utjecati na način budućeg podučavanja. (Matijević, 2005, str. 280)

3.3.2. Provjeravanje

Provjeravanjem se podrazumijeva svaki redoviti proces kojim se dobiva povratna informacija o učeničkoj uspješnosti poznavanja nastavnih sadržaja. Svrhu provjeravanja možemo kategorizirati u provjeravanje novih nastavnih sadržaja te u provjeravanje nakon obrade obrađenih nastavnih sadržaja. Provjeravanjem novih nastavnih sadržaja, utvrđuje se stupanj razumijevanja nastavnih sadržaja pojedinog učenika, analiziranje te otklanjanje uzroka slabijeg shvaćanja sadržaja dok se provjeravanjem nakon obrade nastavnih sadržaja, utvrđuje u kolikoj je mjeri učenik usvojio nastavne sadržaje u cjelini. (Palčić Panca, 2008, str. 138,141)

Svi se zadaci za provjeru znanja trebaju prilagoditi svakom učeniku prema njegovim sposobnostima, dajući im zadatke različite težine, opsega, ograničiti različito vrijeme rješavanja

¹ U engleskome jeziku riječ *feedback* označuje informaciju/obavijest ili kritiku koja se daje kako bi se što poboljšalo ili popravilo.

te voditi brigu o korištenju pomoćnih materijala učenicima kojima je to potrebno. Također, kao i prilikom praćenja rada učenika, neophodno je davanje povratne informacije svakom učeniku. (Ilić, Ištvančić, Letica, Sirovatka, & Vican, 2012, str. 52)

3.3.3. Ocjenjivanje

Marjana Penca Palčić (2008) navodi kako je ocjenjivanje među-ocjenjivanje, odnosno konačno vrednovanje znanja. (Palčić Panca, 2008, str. 138)

dok Goran Sirovatka (2012) definira ocjenjivanje kao pridavanje brojčane ili opisne vrijednosti rezultatima praćenja i provjeravanja učenikova rada prema sastavnicama ocjenjivanja svakog nastavnog predmeta. (Ilić i ostali, 2012, str. 55)

Uspjeh učenika se prati tijekom nastave, a ocjenjuju se učenici iz svakog nastavnog predmeta i iz vladanja. *“Ocjene iz nastavnih predmeta utvrđuju se brojčano, a ocjene iz vladanja opisno.*

Brojčane ocjene su:

- *odličan (5);*
- *vrlo dobar (4);*
- *dobar (3)*
- *dovoljan (2);*
- *nedovoljan (1).*

Opisne ocjene su:

- *uzorno;*
- *dobro;*
- *lose.*” (Sekulić Erić, 2019, str. 251–252)

4. KVALITETAN UČITELJ

Svaki učitelj teži napretku u odgojno-obrazovnom radu. No, ne mora nužno značiti da je svaki učitelj uspješan onoliko koliko bi to želio, odnosno uspješan u onoj mjeri kojom se zadovoljavaju potrebe učenika, njihovih roditelja, nadležnog ministarstva ili savjetnika. Stoga se postavlja pitanje. Kakav je kvalitetan učitelj? Neki smatraju kako je to osoba koja na kraju godine u svom razredu nema ni jednog učenika koji treba na popravni ispit ili produženu nastavu dok drugi smatraju da je to učitelj koji svojim sposobnostima i trudom nastoji što bolje prenijeti znanje na učenike i težiti njihovu razvoju. Dobar učitelj provodi mnogo više vremena planirajući nastavni rad od same realizacije istog. Također, ciljevi odgoja i obrazovanja definiraju se prema učeničkim postignućima, njihovim mogućnostima dok je poželjno da se plan rada izrađuje surađujući s dugim učiteljima te suradnicima odgojno-obrazovnog područja. Kvalitetan učitelj daje svoje ideje, kombinirajući ih sa sadržajima Nastavnog plana i programa, odnosno Nacionalnog kurikulumu. (Ilić i ostali, 2012, str. 21–22)

4.1. Planiranje nastavnog procesa

Planiranje nastavnog procesa smatra se najkompleksnijim, a ujedno i najvažnijim dijelom nastave. (Halusek & Špoljarić, 2014, str. 139) Definiranje ciljeva poučavanja, odabir i organizacija nastavnih sadržaja i sredstava, izvođenje svih aktivnosti kao i dobivanje povratne informacije učeničkih postignuća jesu glavne sastavnice planiranja nastavnog procesa koje odabire, odnosno realizira učitelj razrednog odjela, pritom se fokusirajući na učenike. Učitelj, planirajući nastavni proces, odabire strategije poučavanja u kojima učenici razvijaju motivaciju i sposobnosti, čime se postiže maksimalna uključenost učenika. Smatra se da je važno uključivati roditelje te sve stručnjake odgoja i obrazovanja jer time učitelji prikupljaju mnoštvo informacija nužnih za kvalitetno planiranje nastavnog procesa. (Vondraček, 2018, str. 14) Također, učitelji trebaju nastojati uvažavati razlike među učenicima, uz to im prilagođavajući procese poučavanja mareći za učenikove sposobnosti, znanja, interese i iskustva. Takvo uvažavanje razlika odnosi se u jednakoj mjeri na učenike s posebno odgojno-obrazovnim potrebama i ostale učenike. Time učitelji, učenicima daju pravo na jednake obrazovne šanse. (Bezinović i ostali, 2012, str. 38)

4.2. Omogućena dodatna i dopunska nastava

Dodatna se nastava organizira za darovite učenike. Važno je naglasiti kako bi učitelji trebali imati što opsežniji stupanj osposobljenosti organiziranja i održavanja dodatne nastave kao i primjenu kvalitetnih metoda i sredstava za rad i to u vidu frontalnog, skupnog te individualnog odgoja i obrazovanja. (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2006, str. 13)

Smatra se kako je dodatna nastava odličan oblik poučavanja u kojem se uspješno iskazuje učenikovo napredovanje rad i razvoja. Poželjno je u ovaj oblik nastave uključivati, osim odličnih i one učenike slabijih rezultata odgoja i obrazovanja kako bi se te učenike dodatno motiviralo što dovodi do kvalitetnijih postignuća. (Ilić i ostali, 2012, str. 30)

Govoreći o dopunskoj nastavi, možemo reći da je to poseban program odgoja i obrazovanja za učenike koji u redovitoj nastavi ne postižu toliko učinkovite rezultate, odnosno uspjeh. Dopunska se nastava organizira povremeno, postoji li potreba za nadoknađivanjem nastavnih sadržaja ili poboljšanjem usvojenih. (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2006, str. 13) Ovaj oblik nastave učenicima predstavlja neugodu jer se ih se etiketira kao učenike slabijeg znanja što nikako ne smije biti slučaj. Tim učenicima treba biti podrška, učiti učenike kako učiti. Potrebno je na početku školske godine roditeljima učenika predstaviti dopunsku nastavu kao oblik rada koji omogućuje individualizirani pristup njihovu djetetu te svim prednostima i vrijednostima istog. Svaki učitelj koji vodi brigu o svojim učenicima, organizirat će oblike dodatne i dopunske nastave u svrhu poticanja intelektualnog rada te razvijanju kulture. (Ilić i ostali, 2012, str. 29–30)

4.3. Cjeloživotno učenje

Vican (2012) opisuje cjeloživotno učenje kao profesionalni i životni zahtjev te cilj odgoja i obrazovanja učenika i djece općenito. (Ilić i ostali, 2012, str. 35) Taj profesionalni razvoj učitelja očituje se njihovom potrebom za usavršavanjem i održavanjem razine kvalitetnog odgoja i obrazovanja. Također, profesionalnim razvojem se smatra svaki proces u kojem učitelji prepoznaju svoja znanja, vještine i prednosti kao i svoje nedostatke koje nastoje integrirati u one pozitivne, kompetentne za poučavanje odgojno-obrazovnog procesa. (Bezinović i ostali, 2012, str. 31)

Učitelj koji teži ovoj pretpostavci, razvija se i osposobljava za obavljanje nastavnog procesa u svim segmentima odgoja i obrazovanja. (Tischier, 2007, str. 294) Ujedno, ovakav učitelj potiče učenike u njihovu radu. Poželjno je profesionalni usavršavanje svih učitelja u programima i područjima vezanim uz inovativnost, socijalan razvoj učenika, zdravlja i sigurnosti, zaštite okoliša, poduzetništva, korištenja IKT-a i dr. Usavršavanje jest moguće kroz praćenje i proučavanje stručne literature samostalno ili na preporuku drugih sudionika odgojno-obrazovnog procesa. (Ilić i ostali, 2012, str. 35)

Vrlo je važno da se potiče autonomija učitelja koja doprinosi kulturnom razvoju društva kako bi do izražaja došla njihova sloboda i nezavisnost čime će se pridonijeti boljoj aktivnosti školskog sustava. Ove aktivnosti trebaju polaziti prvenstveno od samih učitelja kojima je zadatak kritički promišljati i djelovati unutar sustava odgoja i obrazovanja te prosvjetne vlasti koja tim učiteljima treba omogućiti profesionalan razvoj i usavršavanje. (Tischier, 2007, str. 297)

5. UČENICI KAO BITAN FAKTOR UPRAVLJANJA RAZREDOM

U povijesti školstva, učitelj je bio osoba koja kontrolira, prenosi znanje dok je učenik trebao poštovati jasno postavljena pravila ponašanja. Dakle, učenici su bili podređeni maksimalnoj učiteljevoj kontroli. Danas, učitelj nije više osoba koja samo prenosi znanje već se pred njih postavlja niz izazova za učinkovit odnos s učenicima. Učenici pak, kao bitan faktor cjelokupnog nastavnog procesa, definiraju kvalitetnog učitelja kao osobu koja prvenstveno podučava zanimljiv nastavni sadržaj, zatim navode da je izvrstan učitelj osoba koja brine o njima, prijateljski je raspoložena, ne ponižava ih i ne vrijeđa te postavlja jasno određena pravila ponašanja koja učenicima omogućavaju osjećaj zaštićenosti te sigurnosti u okruženju. (Ilić i ostali, 2012, str. 3–4)

5.1. Poznavanje učenika

Svaki učitelj ima vlastiti stil poučavanja koji mu odgovara. Stoga, možemo reći da, poznaje li učitelj vlastiti stil poučavanja – ujedno ga unaprjeđujući, težit će boljem poznavanju svojih učenika. Teorijsko znanje o stilovima poučavanja značajno je u učiteljskoj struci jer, koristeći se raznim strategijama kao i raznovrsnim sadržajima te načinima učenja i poučavanja, potiče se stvaralaštvo, originalnost, kreativnost, neovisnost i fleksibilnost u mišljenju učenika. Stvarajući takve uvjete nastavnog procesa, poticajno se djeluje na razvoj učeničkih kompetencija važnih za napredak tih učenika te njihov položaj u društvu. (Husarić, 2011, str. 149)

5.1.1. Odnos prema učenicima

Kvalitetno učenje jest ono u kojem učenici aktivno sudjeluju u nastavnom procesu. Učenici koji kroz svoje školovanje steknu značajnu razinu motivacije za učenje, u daljnjem će životu nastaviti učiti u svim danim prilikama. Upravo zbog toga, učitelj je osoba koja, kroz primjenu različitih strategija upravljanja razredom doprinosi razvitku učeničke motivacije za rad. (Bezinović i ostali, 2012, str. 38)

Govorimo li o odnosu učitelja i učenika, možemo reći kako se njihov odnos, odnosno interakcija, temelji na poučavanju, socijalno-emocionalnom odnosu te rukovođenju. Ako je riječ

o poučavanju, smatra se da je kvalitetno poučavanje upravo ono u kojem učenici aktivno reaguju na sam proces, tj. govore, raspravljaju te surađuju. Za učitelja koji dobro postavlja pitanja, održava pažnju učenika, ispravlja pogreške, utvrđuje naučeno, usmjerava, organizira tjedna i mjesečna samostalna uvježbavanja i ponavljanja i daje povratnu informaciju, reći ćemo da je to učitelj koji ima dobar i kvalitetan odnos prema svojim učenicima.

Kod socijalno-emocionalnog odnosa poželjno je da učitelj bude tolerantan, ali i autoritativna osoba koja s učenicima razvija blizak odnos, omogućuje ugodnu atmosferu za učenje i suradnju, dopušta im rad njihovim tempom te nema nerealna očekivanja od učenika dok, osvrnemo li se na rukovođenje u odnosu učitelja i učenika, povezujemo ga s disciplinom u razredu. Naime, Šimić Šašić navodi dva teorijska koncepta – percipiranu kontrolu i nastavničku orijentaciju. Percipiranom se kontrolom smatra pokušaj djelovanja na osobu, odnosno učenika na način da se on ponaša i reagira onako kako učitelj to želi što je usko povezano s teorijom planiranog ponašanja dok nastavnička orijentacija podrazumijeva kontroliranu atmosferu u kojoj učitelj teži održavanju reda. Takav učitelj koji teži ovoj pretpostavci, učenike ne smatra vrijednima u dovoljnoj mjeri u kojoj oni doista jesu već sve rješava kaznama i sankcijama što se ne preporučuje.

Nadalje, uspoređujući percipirajuću kontrolu te nastavničku orijentaciju, percipirajuću kontrolu povezujemo s autoritarnim strategijama poučavanja, a nastavničku orijentaciju poistovjećujemo s neautoritativnim, odnosno permisivnim strategijama. Zaključujemo da uspješno poučavanje nije ono u kojem se vlada nad učenicima već upravo ono u kojem se učenicima omogućuje poticajna okolina za učenje. Sukladno tome, pomoć pri uspješnom poučavanju očituje se u stilovima rukovođenja, odnosno odgojnom stilu učitelja. (Šašić Šimić, 2011, str. 235-236,241,243,245)

5.1.2. Odnos među učenicima

Buljubašić-Kuzmanović (2010) navodi kako pojedinci, u ovom slučaju učenici, ne mogu ostvariti sve svoje potencijale ako za to nemaju potporu svojih učitelja. Istim se principom očituju i odnosi među tim učenicima. Smatra se kako bi svaki učenik mogao ostvariti obećavajuće rezultate ima li uz sebe pomoć druge osobe, pritom, u ovom slučaju ne pomoć

učitelja već drugog učenika iz razreda. (Buljubašić-Kuzmanović, 2010, str. 193) Međutim, svaki razredni odjel ima različite odnose među učenicima, odnosno karakterističnu razinu odbijanja ili privlačenja svih sudionika tih odnosa koje nužno nadzire učitelj razrednog odjela.

Kolak (2010) spominje razloge specifičnih odnosa među učenicima i to s aspekta popularnosti. Naime, smatra se da tjelesna privlačnost, intelektualne sposobnosti, sposobnost uspješne interakcije s drugim učenicima pa čak i redosljed rođenja učenika, odnosno djeteta u obitelji znatno utječe na odnose učenika pojedinog razreda. Također, Kolak (2010) prikazuje rezultate istraživanja gdje je vidljivo kako daroviti učenici ostvaruju bolju komunikaciju s drugim učenicima. Komunikacija jest jedna od važnijih sastavnica odnosa među učenicima. Teme o kojima učenici raspravljaju jesu neformalni kratki razgovori, zamolbe te pitanja i odgovori upućeni drugim učenicima. (Kolak, 2010, str. 251)

Nadalje, odnosi među učenicima poboljšavaju se njegovanjem pozitivne razredne klime u kojoj učitelj nastoji uzajamnom suradnjom razvijati nenasilnu komunikaciju te općenito interakcije među učenicima. Od velike je važnosti pozicija učenika u razredu, odnosno nastavnom procesu u kojem se učenike uvažava čime učitelji postižu bolju interakciju te komunikaciju s učenicima dok u isto vrijeme učenici postižu kvalitetniju interakciju i komunikaciji s ostalim učenicima. Pozitivniji odnos doprinosi učinkovitijem nastavnom procesu te manjem broju sukoba među učenicima. (Ivanek, Musić, Mikić, & Džibrić, 2011, str. 63)

5.2. Značaj odgoja

Lucila Zovak definira odgoj kao razvoj kritičkih sposobnosti osobe s ciljem osposobljavanja kako bi ta osoba mogla nesmetano odlučivati. Smatrajući odgoj kompleksnim procesom razvitka, potrebno ga je usmjeriti ka pojedincu s namjerom izgradnje sposobnosti i talenata koji se nalaze u svakoj osobi. Važno je kritički se postaviti, ispitivati, integrirati, poticati, sistematizirati te osuvremeniti materijale u svrhu društvenog i osobnog razvoja učenika. Također, odgoj jest usko povezan s ponašanjem učenika. Ponašanje poimamo kao način reagiranja i djelovanja pojedinca na objekt ili osobu. Razlikujemo nesvjesno ili svjesno te neželjeno i željeno ponašanje.

Prema tome, odgojno-obrazovni proces potrebno je usmjeriti pojedincu kao individui u cjelovitosti. (Zovak, 2004, str. 23–24) Upravo zbog toga, učitelj u odgojnom djelovanju nastoji utjecati na učenike vlastitim ponašanjem kao i samim prenošenjem informacija. Realizacija uspješnog odgoja učenika proizlazi iz učiteljeva karakterističnog stila odgoja – autoritarnog, permissivnog ili autoritativnog. (Ilić i ostali, 2012, str. 4)

5.2.1. Autoritarni stil odgoja

Autoritarni stil nalazimo i u odgoju roditelja i djece. Govoreći o roditeljima, ovaj se stil odgoja percipira kao odnos s djecom bez potpore i topline te visoku razinu kontrole nad njima. Najčešće, roditelji očekuju od svojeg djeteta velik uspjeh kojeg nadziru. Prioritet konzumacije odgoja takvih roditelja ogleda se u poslušnosti i samokontroli, pritom ne uzimajući u obzir djetetova prava, potrebe i reakcije. (Zbodulja, 2014, str. 16)

Sličan odnos možemo povezati s učiteljima koji primjenjuju ovaj stil odgoja nad učenicima. Naime, učitelji koji konzumiraju ovaj stil odgoja prema svojim učenicima, ne daju im priliku za razvitak komunikacijskih vještina pa se učenici često ne odvaže pitati ono što ih zanima ili što im nije dovoljno jasno. Usto, djeca dotične učitelje uglavnom ne vole te ih smatraju strogima i neobjektivnima. (Ilić i ostali, 2012, str. 5)

5.2.2. Permissivni stil odgoja

Permissivni stil odgoja također polazi od odgoja roditelja koji nad svojom djecom ne vrše naročitu kontrolu, ali im u isto vrijeme daju potporu. Dijete koje se odgaja tako, ne usvaja pravila ponašanja pa ono krivo ili nedefinirano reagira u situacijama gdje se nameće autoritet. (Zbodulja, 2014, str. 16)

Upravo to mogu biti situacije u školi. Ovakav će, permissivni pristup djeci, omogućiti učenikovu vladavinu samokontrolom te ostvarenje njihova cilja u vidu zadovoljenja potreba. Učitelji permissivnog stila odgoja ne postavljaju granice učenicima, ne navode što je društveno prihvatljivo, a što nije. Zadaje li učitelj novi zadatak, učenici gube motivaciju te podilaze uspjehu. Također, tim stilom odgoja u razredu, učenici su naučeni postići cilj bez ikakva truda. (Ilić i ostali, 2012, str. 6)

5.2.3. Autoritativni stil odgoja

Autoritativni, odnosno demokratski stil odgoja roditelja očituje se kroz djetetovu uključenost, razumijevanje, toplinu i demokratičnost. Roditelji ovim stilom odgoja predstavljaju savjetnika svojem uz poštivanje svih pravila ponašanja i potreba djeteta. (Zbodulja, 2014, str. 15)

Učiteljev autoritativni stil privlači učenike te su oni pristrani takvim učiteljima. Učitelji im za sve postupke daju valjane razloge, ujedno slušajući učenikove stavove i mišljenja. Autoritativnim stilom odgoja, učenici se smatraju prihvaćenima, imaju povjerenja u svoje učitelje te su svjesni da ih oni razumiju. (Ilić i ostali, 2012, str. 6)

Uspoređujući odgoj kod kuće te odgoj u školi, uviđamo da se autoritativnim stilom odgoja postiže razvoj autonomije kao i izražavanje djetetovog mišljenja i mašte. (Zbodulja, 2014, str. 15)

6. METODOLOGIJA KVALITATIVNOG ISTRAŽIVANJA

6.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi načine upravljanja razredom pojedine učiteljice u odgojno-obrazovnom procesu, odnosno ispitati postoje li sličnosti sukladno njihovu načinu upravljanja razredom odabirom određenih metoda rada te načina učenja i poučavanja.

6.2. Problem istraživanja

Sukladno ciljevima, definirani su ključni problemi istraživanja:

1. Koji odgojni stil djelovanja njeguje pojedina učiteljica?
2. Koji oblik rada učiteljice smatraju najučinkovitijim?
3. Na koji se način učiteljice ophode prema učenicima s poteškoćama u razvoju i poremećajima u ponašanju?
4. Kako pojedina učiteljica rješava pojavu problema u razredu?
5. Kojim sve načinima učiteljice prate napredak učenika?
6. Je li učiteljicama bitna suradnja s roditeljima?

6.3. Sudionici istraživanja

Za potrebe ovog diplomskog rada koristili smo uzorak od tri ispitanika ženskog roda. Sva tri ispitanika s područja su Međimurske županije te rade u razrednoj nastavi. Učiteljica 1 u razrednoj nastavi podučava dvadeset (i) tri godine, učiteljica 2 ima trideset (i) dvije godine iskustva rada u učiteljskoj profesiji dok učiteljica 3 radi svega četiri godine u učiteljskoj profesiji.

6.4. Postupak istraživanja

6.4.1. Prikupljanje podataka

Intervju (engleski interview < francuski entrevue: susret radi razgovora, dogovora) jest oblik razgovora, odnosno neverbalna ili verbalna interakcija dvaju ili više osoba s ciljem prikupljanja informacija o određenoj osobi. (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020). Za uspješno provođenje intervju potrebna je priprema, sama interakcija, bilježenje podataka o sudionicima (snimanjem, vođenjem bilježaka), analizi tih podataka te davanjem povratnih informacija, a sve u svrhu kodiranja podataka za stvaranje utemeljene teorije. (Breakwell, 2007, str. 21)

U svrhu prikupljanja podataka te definiranju ciljeva ovog istraživanja, koristila se metoda istraživanja temeljena na polu-strukturiranom intervjuu. Takav oblik intervju omogućuje pitanja otvorenog tipa, sudionici iznose svoja mišljenja kroz postavljena pitanja, a ujedno se pruža mogućnost postavljanja dodatnih potpitanja tijekom vođenja istog. Također, ova metoda daje opisne podatke o osobnim iskustvima sudionika istraživanja te može biti temelj stvaranja hipoteze ili daljnjih istraživanja. (Sekulić Erić, 2019, str. 21,33)

Intervju čine deset pitanja otvorenog tipa. Pitanja su sljedeća: *1. Koji je Vaš odgojni stil djelovanja prema učenicima?, 2. Kojim se temama najčešće bavite na satu razrednika?, 3. Koji oblik rada smatrate najučinkovitijim za Vaše učenike? Zašto baš taj oblik rada?, 4. Postoje li u Vašem razredu učenici s poteškoćama u razvoju ili poremećajima u ponašanju? Ako postoje, o kojim se poteškoćama, odnosno problemima radi? Kako tim učenicima pomažete u njihovu radu i napredovanju, a kako se ostali učenici odnose prema tim učenicima?, 5. Pojavi li se problem (svađa, ruganje, tučnjava, ...) u razredu, kako to rješavate?, 6. Na koji način pratite rad, odnosno napredovanje učenika? Je li to vođenjem bilježaka u e-Dnevniku, vođenje mape učeničkih radova, vođenje vlastitog dnevnika, samo pisanim i usmenim provjeravanjem, ...), 7. Koliko Vam je bitna suradnja s roditeljima te na koji način uključujete roditelje u cjelokupan odgojno-obrazovni proces, 8. Kako bi opisali učenike Vašeg razreda?, 9. Kako bi opisali odličnog učitelja?, 10. Kako bi opisali sebe kao učitelja?*

Svi sudionici su detaljno informirani o načinima provedbe intervjua kao i problemu istraživanja. Intervju se proveo u neformalnim okruženjima unutar i izvan školske ustanove. Tijekom intervjuiranja, ispitanici su bili snimani kako bi se prikupljeni podaci lakše i djelotvornije mogli obraditi, analizirati te predstaviti. Sudionici su bili intervjuirani u rasponu od 15 do 20 minuta za deset postavljenih pitanja te potpitanja. Također, sudionicima je, prije početka intervjua, zajamčena anonimnost njihovih odgovora.

6.4.2. Analiza podataka

Podaci su analizirani prikupljenim zvučnim zapisima koji su se, naknadno, uređivali uz što manje korekcije. Po završetku korigiranja, intervjui su se parafrazirali kako bi, uz raščlambu podataka, bilo moguće kodiranje istih. Nakon toga slijedilo je inicijalno kodiranje podataka temeljem odabira sličnosti među izjavama, odnosno odgovorima sudionika istraživanja.

7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

7.1. Utemeljena teorija

Analizom i usporedbom rezultata, vidljiva je iznimna sličnost među sudionicima istraživanja, neovisno o promatranju broja godina rada u razrednoj nastavi. Sva tri sudionika istraživanja podudaraju se u gotovo svim odgovorenim pitanjima. Dva sudionika zauzimaju drugačije stav, odnosno iznose drugačije stajalište pitanjem vezanim uz odabir tema prilikom održavanja sata razrednika, pitanjem koje se odnosi na učenike s poteškoćama u razvoju i poremećajima u ponašanju na koje sudionik odgovara negacijom zato što u sudionikovu razredu nema učenika s prethodno spomenutim poteškoćama i poremećajima te pitanjima koja se odnose na načine praćenja rada i napredovanja učenika kao i odabirom metoda za suradnju s roditeljima.

Pitanjem koje se odnosi na odgojni stil djelovanja u razredu, učiteljice daju jednak odgovor kojim ističu važnost autoritativnog, odnosno demokratskog načina djelovanja. (*U mojem radu s učenicima negujem demokratski stil (1), Moj je stil odgoja i rada oduvijek bio i jest demokratski, odnosno autoritativni (2), Uglavnom preferiram demokratski stil (3); Imamo dogovorena pravila ponašanja koji se trebamo svi pridržavati (1), Učenici od 1. razreda znaju koja su pravila rada i ponašanja u razredu jer ih donosimo zajedno i detaljno objašnjavamo koliko god puta je to potrebno (2); Želim čuti njihovo mišljenje, poštujem različitosti i iskrenost kod učenika (1), Važno mi je njihovo mišljenje, njihov napredak i znanje, ali prije svega volim da s veseljem dolaze u razred i osjećaju se opušteno (2).* Također nas je zanimalo kojim se najčešće temama učiteljice bave na satu razrednika. Mišljenje jedne učiteljice djelomično se razlikovalo u odgovoru. (*Tijekom cijele školske godine zastupljene su sve teme predviđene Nastavnim planom i programom kojima razvijam građanske vještine i sposobnosti, osobni razvoj, dječja prava i dužnosti (1), Teme su određene kurikulumom, ali često dodajem i svoje, ovisno o problemima u razredu... (2), Najčešće teme su emocije i načini rješavanja sukoba u razredu te međusobno uvažavanje, odnosno poštivanje razlika (3); Obilježavamo posebne dane u godini (1), ...o obilježavanju različitih datuma, o interesima djece... (2); Najčešće se bavimo zdravstvenim odgojem u kojem je zastupljena prevencija nasilničkog ponašanja... (1), Teme se tiču odgoja, ali i zdravlja, prometa, rješavanja sukoba... (3).* Sljedećim nas je pitanjem zanimalo koji oblik rada učiteljice smatraju najučinkovitijim i zašto je tome tako. Podjednako im je važno uključivanje

svih oblika rada u nastavni proces. (*Smatram da svi oblici rada trebaju biti zastupljeni u nastavi (1), Frontalni je rad najučinkovitiji pri obradi novih sadržaja, individualni rad je svakodnevno prisutan na svakom satu i u svakoj etapi rada..., grupni rad organiziram uglavnom na satovima sistematizacije gradiva ili kada je potreban praktični rad (2), Najučinkovitija je kombinacija svih oblika rada jer tako nema monotonije u odgojno-obrazovnom procesu (3).* Na pitanje postoje li u njihovu razredu učenici s poteškoćama u razvoju ili poremećajima u ponašanju te zanimanjem za način kojim se ophode prema tim učenicima, dvije učiteljice imaju gotovo jednak odgovor kojim se uviđa da u njihovu razredu postoji učenik s istim poteškoćama u učenju dok jedna učiteljica nema ni jednog učenika s poteškoćama ili poremećajima. Učiteljice koje u svom razredu imaju učenike s poteškoćama u razvoju, jednako se ophode prema njima, a to je individualiziranim pristupom. (*U tijeku je rješavanje individualnog pristupa za jednu djevojčicu koja ima disleksiju i diskalkuliju (1), U ovoj generaciji imam puno učenika s logopedskim problemima..., a jedan učenik ima i diskalkuliju... (2); Njoj pristupam individualno i nastojim joj pomoći pristupom, ali i odabirom sadržaja (1), Imaju individualizirani rad, pomoć logopeda bilo u školi ili van nje (2).* Učiteljice se na pitanje o pojavi problema u razredu poistovjećuju. Smatraju kako je razgovor temelj rješavanja problema i sukoba u razredu. (*Prvo želim čuti svaku stranu zasebno, a nakon toga zajedno porazgovaramo s ciljem da uvidimo i osvijestimo svoje ponašanje i svoje greške (1), Isključivo razgovorom (2), Ako dođe do nekog većeg problema, rješavamo ga odmah razgovorom... (3).* Interes je također bio usmjeren i na način praćenja rada i napredovanja učenika. Sve tri učiteljice rad i napredovanje svojih učenika prate bilješkama u e-Dnevniku. Dvije učiteljice su odgovorile kako prate rad i napredovanje učenika pismenim i usmenim provjeravanjem te vođenjem vlastitih bilježaka dok jedna učiteljica to nije potvrdila. Također, jedna učiteljica nije navela praćenje napredovanja i rada učenika razgovorom roditeljima. (*Napredovanje učenika pratim bilješkama u e-Dnevniku (2), U e-dnevnik nikada ne pišem negativne opaske, nastojim opisati ono što učenik zna i može i eventualno na čemu treba još poraditi (2), ...bilješkama u e-Dnevniku... (3); ...i vođenjem vlastitog dnevnika vladanja (1), ...i u svojem vlastitom dnevniku u koji bilježim svaki napredak učenika... (3), Sve pritužbe i pohvale zapisujem i roditeljima na primanju roditelja pokažem (1), O njihovom radu i napredovanju redovito razgovaram s roditeljima... (2); pisanim i usmenim provjeravanjem (1), Napredovanje učenika pratim usmenim i pisanim provjeravanjem... (3).* Željeli smo dobiti odgovor je li učiteljicama važna suradnja s roditeljima učenika te na koje načine realiziraju tu suradnju ako

ona postoji. Sve tri učiteljice ukazuju na iznimnu važnost suradnje. Odgovor jedne učiteljice se izdvaja od preostala dva, organizacijom radionica za učenike i/ili roditelje. (*Smatram da je suradnja s roditeljima od iznimne važnosti za uspješan rad s učenicima (1), Izuzetno bitna. Bez dobrog odnosa učitelja i roditelja nema pravog odgoja niti obrazovanja djeteta (2), Važno je da učitelji i roditelji dobro surađuju (3); i nastojim ih uključiti u odgojno-obrazovni rad kao goste u razredu, radionicama... (1), ...stoga roditelje aktivno uključujem u zajedničke projekte i radionice... (3); ...na roditeljskom sastanku... (1), Uz individualne razgovore u školi i roditeljske sastanke... (2), Redovito dolaze na individualna primanja i roditeljske sastanke... (3).* Na pitanje kako bi opisale svoje učenike, sve tri učiteljice napominju kako su njihovi učenici vrlo vesela djeca. Ostalim opisom ne podudaraju se u mišljenjima, ali izražavaju samo pozitivne strane svojih učenika. (*Moji su učenici veseli (1), Veseli (2), ...i veseli (3); ...vrijedni, znatiželjni, razigrani, djeca za poželjeti (1), opušteni, brbljavi, zanimljivi i pristojni (2), Učenici mog razreda su svakako jedinstveni, aktivni (3).* Učiteljicama se postavilo pitanje kako bi opisale odličnog učitelja. Mišljenje svih triju podudara se u potpunosti. (*Odličan učitelj ima srce i dušu. Ima razumijevanja, voli raditi s djecom i nastoji izgraditi samopouzdanje i vjeru u sebe kod svojih učenika (1), Odličan je učitelj onaj koji je odličan čovjek. Ako nema ljudskosti, empatije, ljubavi za djecu i posao, potrebe da svakog dana napreduje u korak s vremenom-nije odličan učitelj (2), Odličan učitelj prepoznaje potrebe učenika, svakog učenika gleda kao individuu i nastoji, sve što može, prilagoditi upravo njihovim potrebama kako bi rezultati rada i zadovoljstvo učenika bili na visokom nivou (3).* Zadnje pitanje koje nas je zanimalo jest vezano uz mišljenje učiteljice o sebi kao učiteljici. Sve tri učiteljice skromno odgovaraju na postavljeno pitanje. Dvije se učiteljice dotiču važnosti pružanja oslonca učenicima. Jedna učiteljica ne spominje stvaranje prijateljstva s učenicima dok se jedna učiteljica razlikuje u odgovoru vezanim uz poticanje onog najboljeg u učenicima. (*Nastojim im biti oslonac na njihovu putu odrastanja koji više puta nije lak (1), Nastojim biti učiteljica koja osluškuje svoje učenike i trudim se da im škola bude institucija u koju rado dolaze jer u njoj pronalaze oslonac (3); Trudim se razumjeti svoje učenike, vidjeti u njima ono vrijedno, pružiti im prijateljstvo, pomoći im da se upoznaju i shvate da puno toga mogu sama ako se potrude (1), nastojim u njemu poticati ono najbolje i napraviti ga čovjekom (2).*

8. RASPRAVA

Analizom svih podataka kvalitativnog istraživanja uočavaju se iznimne sličnosti u odgovorima sudionika istraživanja te manje odstupanja u samo nekim dijelovima odgovora. Utvrđeno je kako sve učiteljice autoritativni, odnosno demokratski stil djelovanja smatraju najdjelotvornijim načinom privlačenja pažnje učenika. Također, sve tri učiteljice imaju definirana pravila ponašanja kod svojih učenika te ih zanima njihovo mišljenje. Nedvojbeno se zalažu za zastupanje svih oblika rada sukladno situacijama u nastavnom procesu. Učiteljica 1 se dotiče grupnog rada kao oblika rada u kojem učenici najviše uživaju te opisuje načine formiranja grupa. Učiteljica 2 smatra kako je frontalni oblik rada najučinkovitiji, ali ne umanjuje važnost preostala dva. Učiteljica 3 se također zalaže za njegovanje sva tri oblika rada te opisuje način rada svojih učenika u grupi. Nadalje, sve tri učiteljice smatraju kako je najbolji način rješavanja problema u razredu upravo razgovor. Učiteljica 1, pri pojavi problemske situacije, odmah rješava sukobe. Važno joj je da učenici uvide svoje greške kako ne bi bilo potrebe za kontaktiranjem roditelja. Učiteljica 2 ističe kako se u njezinu razredu ne događaju često takve situacije jer ih nastoji suzbiti i poticati prijateljstvo među učenicima. Učiteljica 3 sve probleme rješava razgovorom kroz radionice na satu razrednika. Isto tako, suradnju s roditeljima, sve tri učiteljice definiraju kao iznimno važnu, a svoje učenike opisuju kao vesele osobe. Učiteljica 1 organizira radionice za učenike i roditelje i to na roditeljskim sastancima. Učiteljica 2 smatra kako je veoma pristupačna za suradnju, a roditelje uvijek uključuje u razne aktivnosti škole. Učiteljice 2 i 3 navode kako roditeljima daju svoje telefonske brojeve ako ih netko od njih želi kontaktirati.

Uočena su manja odstupanja u prikupljenim odgovorima sudionika koja se očituju u odabiru tema na satu razrednika. Učiteljice 1 i 2 napominju kako su sve teme određene Nastavnim planom i programom te Nacionalnim kurikulumom, a navode i obilježavanje bitnih datuma u godini. Sve se učiteljice bave odgojnim temama dok učiteljice 2 i 3 naglašavaju provedbu nastavnog sata temeljenog rješavanju sukoba među učenicima. Na pitanje o postojanju učenika s poteškoćama u razvoju i/ili poremećajima u ponašanju, učiteljica 3 se izjasnila kako nema ni jednog učenika u svom razredu koji ukazuje na određene poteškoće ili poremećaje dok se u razredu preostalih dvaju učiteljica nalaze učenici s poteškoćama i poremećajima. Time je utvrđeno kako se, u razredu kod obje učiteljice, nalaze učenici s diskalkulijom, ali učiteljica 2

napominje kako u njezinu razredu postoje i učenici s drugim poteškoćama u razvoju te poremećajima u ponašanju.

Razlika je vidljiva i u prikupljenim odgovorima koji se odnose na praćenje rada i napredovanja učenika. Utvrđeno je da sve učiteljice svoje bilješke vode u e-Dnevniku. Postupkom praćenja rada i napredovanja, učiteljice 1 i 3 realiziraju kroz pismeno i usmeno provjeravanje te vođenje vlastitih bilježaka, a učiteljica 3 iznosi različito stajalište pri praćenju rada i napredovanja razgovorom s roditeljima učenika. Međutim, ona daje na pravo učenicima analiziranje svojih bilježaka. Sve tri učiteljice, u većoj se mjeri podudaraju mišljenjima na pitanja opisa vlastitih učenika, opisa odličnog učitelja te opisa sebe kao učitelja. Jedina odstupanja vidljiva su u načinu interpretiranja odgovora gdje učiteljica 1 sebe opisuje kao osobu koja kod učenika nastoji izgraditi samopouzdanje te vjeru u sebe, učiteljica 2 se smatra vrlo autoritativnom osobom koju učenici poštuju jer pokazuje dovoljan omjer strogoće i blagosti dok učiteljica 3, uz to što se smatra osobom koja unosi vedrinu u razred, predlaže kako bi trebalo njezine učenike upitati o tome kakva je ona zapravo učiteljica.

9. ZAKLJUČAK

Upravljanje razredom temeljna je sastavnica odgojno-obrazovnog procesa u kojem učitelji imaju najveću moć. Način na koji će učitelj organizirati, odnosno upravljati svim procesima u nastavi, uvelike će utjecati na kvalitetu te nastave, ali još više na učenike toga razreda koji, idealizirajući, prate svaki korak svog učitelja koji je za njih, osobito tijekom boravka u školi, centar svijeta. Od velike je važnosti, odmah na početku, definirati sebe kao osobu odabirući odgojni stil djelovanja prema učenicima. Taj će stil djelovanja biti prisutan kroz cijeli radni vijek učenja i poučavanja. Također, važno je u određenoj situaciji odabrati adekvatan oblik rada sukladno učeničkim mogućnostima. Potrebno je biti spreman na sve prepreke na koje nailazimo na putu, uključujući i one kojima učitelji u svoj razred, velikodušno prihvaćaju djecu s poteškoćama u razvoju ili nekim poremećajima u ponašanju. Snaga leži u požrtvornosti i trudu prema toj djeci kao i čestim edukacijama koje svaki učitelj s radošću treba pohađati. Ujedno, individualan pristup toj djeci, neizbježan je. Učitelj treba biti podrška ne samo učenicima s određenim poteškoćama ili poremećajima već i svim učenicima svog razreda.

Svaki je učenik individua za sebe kojem se pristupa na poseban, jedinstven način kojeg samo učitelj zna. Stoga, upravljanje razredom bit će učinkovitije ako učitelji idu ukorak s učenicima te prepoznaju njihove potrebe. Uočavanje njihovih potreba realizira se razgovorom kojeg učitelj vodi s učenikom. Nadalje, upravljati razredom znači i organizirati rad učenika. Jedino kroz dobro i kvalitetno organiziran rad, učenici stječu znanje potrebno za daljnje napredovanje. To je napredovanje, odabirući što bolji način, potrebno pratiti. Time dobivamo povratne informacije o učenicima koje nam kasnije uvelike koriste. Sve dobivene informacije, važno je dijeliti s roditeljima učenika.

Nitko ne može reći koji je najbolji način upravljanja razredom jer o tome, učitelji, sami odlučuju. Svaki način upravljanja razredom kvalitetan je ako smo fokusirani isključivo na učenika. Stvarati pozitivnu klimu u razredu, poštovati učenike, poticati suradnju među učenicima u kojoj oni stječu prijateljstva, odabirati načine za poboljšanje učenikova samopouzdanja, poticati razvoj kritičkog mišljenja, dati učenicima priliku da sami odlučuju o značajnijim odlukama u razredu, pružiti učenicima što bolje temelje za daljnji život, ali i raditi na sebi, usavršavati se, biti učenicima prijatelj i primjer na kojeg se mogu osloniti i uvijek obratiti za

pomoć, pokazivati empatiju, omogućiti učenicima da s radošću dolaze u školu i surađuju, temeljne su sastavnice te preduvjet uspješnog upravljanja razredom.

Istraživanjem je vidljiva iznimna uključenost učitelja u proces odgoja i obrazovanja i to kroz razne, precizne načine upravljanja razredom. Možemo primijetiti ljubav kojom učitelji obavljaju svoj posao, nastojeći prilagoditi svoj rad potrebama učenika. Stoga, nužno je učitelje shvatiti ozbiljno jer oni, odabirom adekvatnih načina upravljanja razredom te samim pristupom učenicima, našu djecu čine kvalitetnim, samopouzdanim osobama, spremnim za ulazak u svijet.

LITERATURA

1. Američki san (2019). *Školski sistem u Americi* na adresi <https://americkisan.com/skolski-sistem-u-americi/> (22.04.2020.)
2. Bejaković, P. (2007). Obrazovanje u zemljama članicama OECD-a i Hrvatskoj. *Revija za socijalnu politiku*, 14(3), 427–439.
3. Bezinović, P., Marušić, I., & Dedić Ristić, Z. (2012). *Opažanje i unapređivanje školske nastave*. Zagreb: IDIZ.
4. Bognar, L. (2016). *Dogovor* na adresi <https://ladislav-bognar.net/node/84> (15.03.2020.)
5. Bognar, L. (2016). *Etape odgojno-obrazovnog procesa* na adresi <https://ladislav-bognar.net/node/77> (05.03.2020.)
6. Bognar, L. (2016). *Realizacija* na adresi <https://ladislav-bognar.net/node/85> (05.03.2020.)
7. Bolje je hrvatski (bez dat.). *Povratna informacija – Feedback* na adresi <http://bolje.hr/rijec/feedback-gt-povratna-informacija-obavijest-povratni-signal/46/> (05.03.2020.)
8. Breakwell, G.M. (2001). *Vještine vođenja intervjua*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
9. Buljubašić-Kuzmanović, V. (2010). Socijalne kompetencije i vršnjački odnosi u školi. *Pedagoški istraživanja*, 7(2), 191–201.
10. Corsi-Bunker, A. (2011). Guide to the Education System in the United States. *International Student & Scholar Services (ISSS)*, str. 1–10.
11. Damjanović, R. (2010). Finski obrazovni sustav. *Metodički ogledi* 17, 1-2.
12. Funjak, Z. (2014). *Usporedba kurikuluma povijesti u Hrvatskoj i Sjedinjenim Američkim Državama*. Diplomski rad. Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera.
13. Halusek, V., & Špoljarić, M. (2014). Usporedba planiranja i pripremanja za nastavni rad na različitim nivoima školovanja. *Praktični menadžment*, 5(1), 139.
14. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2020). *Intervju* na adresi <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=27678> (05.05.2020.)
15. Husarić, M. (2011). Važnost uvažavanja kognitivnih stilova i stilova učenja kod učenika u procesu poučavanja. *Metodički obzori : časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu*, 6(2011)2(12), 143–151.

16. Ilić, I., Ištvančić, I., Letica, J., Sirovatka, G., & Vican, D. (Ur.). (2012). *Upravljanje razredom*. Zagreb: Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih u suradnji s British Councilom.
17. Ivanek, P., Musić, H., Mikić, B., & Džibrić, D. (2011). Razredna radna klima u funkciji stvaranja kvalitetne komunikacije i interakcije u nastavi. *Sportski logos*, 61–63.
18. Kolak, A. (2010). Sociometrijski status učenika u razrednom odjelu i školskoj hijerarhiji. *Pedagoška istraživanja*, 7(2), 243–252.
19. Kramar, M. (2006). Didaktička analiza u funkciji razvijanja kvalitetne nastave. *Odgojne znanosti*, 1(11), 107–132.
20. Mali genijalci (bez dat.). *Školski obrazovni sustavi diljem svijeta* na adresi <http://www.maligenijalci.com/skolski-obrazovni-sustavi-diljem-svijeta/> (22.04.2020.)
21. Matijević, M. (2005). Evaluacija u odgoju i obrazovanju. *Pedagoška istraživanja*, 2(2), 279–297.
22. Matijević, M. (2006). Ocjenjivanje u finskoj obveznoj školi. *Odgojne znanosti*, 8(2), 469–495.
23. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2006). *Nastavni plan i program za osnovnu školu*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH.
24. Narodne novine (2008). *Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 59/90., 26/93., 27/93., 29/94., 7/96., 59/01., 114/01. i 76/05.
25. Palčić Panca, M. (2008). Utjecaj provjeravanja i ocjenjivanja znanja na učenje. *Život i škola*, br. 19, 137–148.
26. Sekulić Erić, I. (2019). Priručnik za polaganje stručnog ispita pripravnika u osnovnim i srednjim školama. Zagreb: Zadružna štampa d.d.
27. Smolčić, I. (2011). *Komparativni pregled školskih sustava Velike Britanije*. Diplomski rad. Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera.
28. Stevenson, H., Lee, S.-Y., & Nerison-Low, R. (1998). The Educational System in Japan: Case Study Findings. *National Inst. on Student Achievement, Curriculum, and Assessment (ED/OERI)*, Washington, DC.
29. Šašić Šimić, S. (2011). Interakcija nastavnik-učenik: Teorije i mjerenje. *Psihologijske Teme*, 20(2), 233–260.

30. Tischier, D. (2007). Autonomija učitelja i njihov profesionalni razvoj. *Pedagoški istraživanja*, 4(2), 293–298.
31. Vondraček, A. (2018). *Učiteljeva uloga u stvaranju poticajnog okruženja za učenje*. Diplomski rad. Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera.
32. Zbodulja, S. (2014). *Utjecaj roditeljskih stilova odgoja na ponašanje djeteta*. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.
33. Zovak, L. (2004). Škola u službi integralnog odgoja učenika. *Kateheza*, 26, 1.

PRILOZI

Parafrazirani zapis intervjua podcrtavanjem sličnosti među sudionicima kvalitativnog istraživanja

1. Koji je Vaš odgojni stil djelovanja prema učenicima?

Učiteljica 1: U mojem radu s učenicima negujem demokratski stil. Naime, ja svoje učenike poštujem, ali tražim od njih da na isti način uzvraćaju. Imamo dogovorena pravila ponašanja koji se trebamo svi pridržavati. U radu je uvijek prisutna interakcija između nas jer tražim od njih da promišljaju o svojim postupcima. Želim čuti njihovo mišljenje, poštujem različitosti i iskrenost kod učenika.

Učiteljica 2: Moj je stil odgoja i rada oduvijek bio i jest demokratski (autoritativni). Učenici od 1. razreda znaju koja su pravila rada i ponašanja u razredu jer ih donosimo zajedno i detaljno objašnjavamo koliko god puta je to potrebno. U razredu se ne izgovaraju riječi: Neću, ne mogu, ne želim. Jako volim djecu i svoj posao i imam puno razumijevanja za njih. Atmosfera i međusobni odnos među učenicima i učiteljicom je prijateljski, svatko nešto može i zna i te pozitivne osobine ističemo. Ono što ne znamo ili ne možemo nastojimo vježbati, pomažući jedni drugima. Važno mi je njihovo mišljenje, njihov napredak i znanje, ali prije svega volim da s veseljem dolaze u razred i osjećaju se opušteno. Na satu vlada red i primjerena disciplina, ali je cjelokupna atmosfera ugodna za rad. Nema izrugivanja u odnosu učitelj-učenik, niti u odnosu učenik-učenik. To je strogo zabranjeno.

Učiteljica 3: Uglavnom preferiram demokratski stil. Učenici poštuju autoritet, a istovremeno se osjećaju slobodno i zadovoljno jer znaju da mogu postavljati pitanja, tražiti objašnjenja i aktivno sudjelovati u odlukama koje su važne za funkcioniranje razreda.

2. Kojim se temama najčešće bavite na satu razrednika?

Učiteljica 1: Tijekom cijele školske godine zastupljene su sve teme predviđene Nastavnim planom i programom kojima razvijam građanske vještine i sposobnosti, osobni razvoj, dječja prava i dužnosti. Obilježavamo posebne dane u godini. Najčešće se bavimo zdravstvenim

odgojem u kojem je zastupljena prevencija nasilničkog ponašanja, odgovornost za zdravlje i odgovorno ponašanje.

Učiteljica 2: Teme su određene kurikulumom, ali često dodajem i svoje, ovisno o problemima u razredu, o obilježavanju različitih datuma, o interesima djece... Teme se tiču odgoja, ali i zdravlja, prometa, rješavanja sukoba, međusobno prihvatljivog ponašanja djece prema odraslima i obrnuto. Sat razrednika je najdragocjeniji sat u školi za svakog učitelja kome je stalo do učenika.

Učiteljica 3: Najčešće teme su emocije i načini rješavanja sukoba u razredu te međusobno uvažavanje, odnosno poštivanje razlika.

3. Koji oblik rada smatrate najučinkovitijim za Vaše učenike? Zašto baš taj oblik rada?

Učiteljica 1: Smatram da svi oblici rada trebaju biti zastupljeni u nastavi. Djeca se posebno vesele grupnom radu. Uživaju već u postupku formiranja grupe. Uzbudeno iščekuju s kime će biti u grupi. Sami izvlače papiriće s različitim oblicima, brojevima i bojama, biljkama ili životinjama i tako dolazimo do grupe. Smatram da je to najbolje jer učenici imaju osjećaj pravedne podjele u grupe. Na isti način je i podjela funkcija u grupi (glasnogovornik, zapisničar, ...)

Učiteljica 2: Frontalni je rad najučinkovitiji pri obradi novih sadržaja. Učenici su fokusirani na učitelja i njegovo objašnjavanje, imaju mogućnosti zaustaviti učitelja i pitati ako je nešto nejasno. Individualni rad je svakodnevno prisutan na svakom satu i u svakoj etapi rada, bilo da se radi o prepisivanju s ploče ili zadnjem djelu sata, kada je najčešće potrebno dobiti povratnu informaciju od učenika o tome što smo učili. Grupni rad organiziram uglavnom na satovima sistematizacije nastavnih sadržaja ili kada je potreban praktični rad iz prirode i društva. Npr. učenike raspoređujem sama u grupe, ovisno o njihovim sposobnostima i tome što radimo. Nastojim da grupe budu podjednake (s obzirom na znanje i na sposobnosti učenika) jer mi je važno da svi ostvare cilj i da budu za svoj rad pohvaljeni i nagrađeni, kako bolji, tako i oni manje bolji učenici. Često radimo i u paru – osobito matematiku.

Učiteljica 3: Najučinkovitija je kombinacija svih oblika rada jer tako način nema monotonije u odgojno-obrazovnom procesu. Oblici rada prilagođavaju se dobi učenika, nastavnim sadržajima i uvjetima rada. Ako na satu koristim grupni rad, učenike dijelim u grupe na nekoliko načina: individualno odgovaraju na neko pitanje pa se prema odgovoru dijele grupe prema kategorijama, slobodni izbor učenika (najčešće u 3. i 4. razredu kad učenici usvoje pravila rada i odabira – svi se učenici u razredu trebaju međusobno birati), prema unaprijed postavljenim stolovima (priprema razreda prije ulaska učenika), izvlačenjem kartica, prema rješenju u križaljci i sl. Prije podijele u grupe učenici dobivaju jasne upute i zadatke koje trebaju riješiti u zadanom vremenu nakon čega slijedi prezentacija i analiza rada. Svi učenici u grupi dobivaju kartice s ulogama i kartice za samoevaluaciju.

- 4. Postoje li u Vašem razredu učenici s poteškoćama u razvoju ili poremećajima u ponašanju? Ako postoje, o kojim se poteškoćama, odnosno poremećajima radi? Kako tim učenicima pomažete u njihovu radu i napredovanju, a kako se ostali učenici odnose prema tim učenicima?**

Učiteljica 1: U mojem razredu ne postoje neki veći problemi, ali da, bili su. S obzirom na to da je u razredu 16 dječaka i 8 djevojčica i a većina dječaka ide na produženi boravak, događalo se da se svađe koje su započele na boravku prenesu u razred. U tijeku je rješavanje individualnog pristupa za jednu djevojčicu koja ima disleksiju i diskalkuliju. Njoj pristupam individualno i nastojim joj pomoći pristupom, ali i odabirom sadržaja. Mislim da o nama učiteljima ovisi kako će se ostatak razreda odnositi prema djeci koja imaju neke probleme.

Učiteljica 2: U ovoj generaciji imam puno učenika s logopedskim problemima (gotovo pola razreda). Radi se o disleksiji i disgrafiji, a jedan učenik ima i diskalkuliju. Imaju individualizirani rad, pomoć logopeda bilo u školi ili van nje. S njima radim prema uputama stručnjaka, te prema vlastitim dosadašnjim iskustvima u radu s takvom djecom. Nije lako. Dvojica učenika su s ADD-om (poremećaj pažnje, kratkotrajna koncentracija...) i s njima je najteže raditi.

Učiteljica 3: Trenutno nemam učenike s većim odstupanjima ili problemima u ponašanju.

5. Pojavi li se problem (svađa, ruganje, tučnjava, ...) u razredu, kako to rješavate?

Učiteljica 1: Ako se pojavi bilo kakav problem, nastojim što prije to riješiti. Ako je to moguće odmah, taj isti tren ili taj školski dan. Prvo želim čuti svaku stranu zasebno, a nakon toga zajedno porazgovaramo s ciljem da uvidimo i osvijestimo svoje ponašanje i svoje greške. Ako je potrebno, kontaktiram roditelje, ali nastojim ako je ikako moguće riješiti s učenicima.

Učiteljica 2: Isključivo razgovorom. Važno je da dijete shvati da takvo ponašanje nije prihvatljivo u društvu i koje su posljedice takvog ponašanja. Bitno je i da razumiju da smo svi drugačiji. U mom razredu uglavnom nema takvog ponašanja jer ga nastojim suzbiti u početku i njegovati prijateljstvo među učenicima.

Učiteljica 3: Na satu razrednika organiziram radionice kojima je cilj podizanje samopouzdanja, jačanje samokontrole, međusobno prihvaćanje i uvažavanje suučenika. Ako dođe do nekog većeg problema, rješavamo ga odmah razgovorom (individualnim i grupnim). Učenici imaju zadatak promisliti o svojem ponašanju i načinu na koji bi mogli ubuduće riješiti takve situacije, ali i o načinu kako popraviti štetu koju su već počinili (restitucija).

6. Na koji način pratite rad, odnosno napredovanje učenika? (bilješkama u e-Dnevniku, vođenjem mapa učeničkih radova, vođenjem vlastitog dnevnika, samo pisanim i usmenim provjeravanjem, ...)

Učiteljica 1: Napredovanje učenika pratim bilješkama u e-Dnevniku, pisanim i usmenim provjeravanjem, ali i vođenjem vlastitog dnevnika vladanja. Na svakom Satu razrednika, uz sve propisane nastavne sadržaje obavezno imamo tzv. Vrijeme pohvala i pritužbi. Prozivam učenike po abecednom redu, a ostali učenici za svakog učenika mogu reći zašto imaju neku pritužbu ili ga samo žele pohvaliti. Sve pritužbe i pohvale zapisujem i roditeljima na primanju roditelja pokažem. Zna se dogoditi da neko dijete ima same pohvale i svi su digli ruku u znak da ga pohvaljuju dok neki imaju pritužbu od više učenika, npr. govori mi ružno, zeza me, ... Ovaj način rada na djecu djeluje jako motivirajuće jer je lijepo vidjeti sve ruke u zraku, time učenici znaju da ga svi pohvaljuju. Odmah imamo pregled tko se popravio. Prije je npr. imao sedam pritužbi, a danas nema ni jednu. Djeca iskreno pred svima pregovaraju o nekim stvarima koje se događaju za vrijeme odmora, ali i nagrađuju lijepo ponašanje. Iskrena su i na taj sam način najlakše i najbolje utjecala na promjenu u ponašanju.

Učiteljica 2: U e-Dnevnik nikada ne pišem negativne opaske, nastojim opisati ono što učenik zna i može i eventualno na čemu treba još poraditi. Svaki učenik ima dvije šanse da popravi eventualnu slabu ocjenu. Često negativnu ocjenu i ne zabilježim u imenik, već im dajem šansu da još malo uče. Kod učenika nastojim razviti mogućnost samoprocjene, tako da i sami mogu uvidjeti je li znanje dovoljno ili nije za neku određenu ocjenu. Kako su kriteriji uvijek jasni, kada dodemo do 3. razreda oni i sami znaju koju bi ocjenu dala učiteljica. O njihovom radu i napredovanju redovito razgovaram s roditeljima i reagiram na svaku promjenu (dobru ili lošu), a i sa stručnim suradnicima.

Učiteljica 3: Napredovanje učenika pratim usmenim i pisanim provjeravanjem (30), bilješkama u e-Dnevniku, ali i u svojem vlastitom dnevniku u koji bilježim svaki napredak učenika (individualno). Prilikom razgovora s učenicima, pokazujem im bilješke i zajedno ih analiziramo.

7. Koliko Vam je bitna suradnja s roditeljima te na koji način uključujete roditelje u cjelokupan odgojno-obrazovni proces?

Učiteljica 1: Smatram da je suradnja s roditeljima od iznimne važnosti za uspješan rad s učenicima. Oni su naši suradnici i nastojim ih uključiti u odgojno-obrazovni rad kao goste u razredu, radionicama na roditeljskom sastanku, ali najviše iskrenim razgovorom i uvažavanjem njih i njihovog djeteta.

Učiteljica 2: Izuzetno bitna. Bez dobrog odnosa učitelja i roditelja nema pravog odgoja niti obrazovanja djeteta. Uz individualne razgovore u školi i roditeljske sastanke, moji roditelji uvijek imaju i moj br. mobitela i mogu me nazvati kada god imaju potrebu. Tako i ja njih. Svaka se situacija rješava odmah i tako najbolje i najbrže dolazimo do pozitivnih rezultata. Roditelje uključujem i u razne akcije u školi, priredbe, humanitarne akcije i sl. Uvijek se rado odazivaju jer nam je to prilika za druženje i stvaranje kompaktnije zajednice. Iz našeg obostranog ponašanja je vidljivo poštovanje i razumijevanje. Mislim da sam pristupačna roditeljima.

Učiteljica 3: Važno je da učitelji i roditelji dobro surađuju, stoga roditelje aktivno uključujem u zajedničke projekte i radionice tijekom cijele godine. Redovito dolaze na individualna primanja i roditeljske sastanke, a po potrebi komuniciramo i telefonski.

8. Kako biste opisali učenike Vašeg razreda?

Učiteljica 1: Moji su učenici veseli, vrijedni, znatiželjni, razigrani, djeca za poželjeti.

Učiteljica 2: Veseli, opušteni, brbljavi, zanimljivi i pristojni.

Učiteljica 3: Učenici mog razreda su svakako jedinstveni, aktivni i veseli. Vole biti uključeni u sve što se dešava u razredu/školi. Osmišljavaju predstave u kojima su svi uključeni, plešu, glume i rado to prezentiraju na kraju godine. Svjesni su da je važno biti zadovoljan i sretan u školi stoga smijeha i veselja imamo u izobilju.

9. Kako biste opisali odličnog učitelja?

Učiteljica 1: Odličan učitelj ima srce i dušu. Ima razumijevanja, voli raditi s djecom i nastoji izgraditi samopouzdanje i vjeru u sebe kod svojih učenika.

Učiteljica 2: Odličan je učitelj onaj koji je odličan čovjek. Ako nema ljudskosti, empatije, ljubavi za djecu i posao, potrebe da svakog dana napreduje u korak s vremenom-nije odličan učitelj.

Učiteljica 3: Odličan učitelj prepoznaje potrebe učenika, svakog učenika gleda kao individuu i nastoji, sve što može, prilagoditi upravo njihovim potrebama kako bi rezultati rada i zadovoljstvo učenika bili na visokom nivou.

10. Kako biste opisali sebe kao učitelja?

Učiteljica 1: Trudim se razumjeti svoje učenike, vidjeti u njima ono vrijedno, pružiti im prijateljstvo, pomoći im da se upoznaju i shvate da puno toga mogu sama ako se potrude. Nastojim im biti oslonac na njihovu putu odrastanja koji više puta nije lak.

Učiteljica 2: Autoritativna, nikada nemam učenike koje favoriziram, svaki mi je učenik jednako važan i drag, nastojim u njemu poticati ono najbolje i napraviti ga čovjekom. Imam puno razumijevanja za djecu jer sam i sama majka. Volim se smijati i zezati, ali znam biti i „opasna“. Moji učenici kažu da sam „taman dovoljno stroga za potaknuti na učenje“. Često mi je odgoj bitniji od samog znanja, a emocionalna inteligencija važnija od IQ-a. Sa svojim učenicima imam topli, prijateljski odnos. Otvorena sam osoba koja voli izreći svoje mišljenje, nastojim uvijek biti

fer i korektna prema svima. Kriterije rada i ocjenjivanja postavljam u skladu s mogućnostima učenika u razredu i nikada nisu isti za svaku generaciju. Nikada ne potičem rivalstvo među učenicima, niti njihovim prijateljima iz paralelnog razreda. Volim surađivati s kolegicama i rado pomognem. Ali jedno ostaje isto - jednom moj učenik, zauvijek moj učenik.

Učiteljica 3: Nastojim biti učiteljica koja osluškuje svoje učenike i trudim se da im škola bude institucija u koju rado dolaze jer u njoj pronalaze oslonac. U razred nastojim unijeti što više vedrine. Koliko sam u tome uspješna, trebalo bi upitati učenike. Zadovoljan/sretan učitelj = zadovoljni/sretni učenici.

Parafrazirani zapis intervjua s oznakama kodiranja

1. Koji je Vaš odgojni stil djelovanja prema učenicima?

Učiteljica 1: U mojem radu s učenicima njegujem demokratski stil (1). Naime, ja svoje učenike poštujem, ali tražim od njih da na isti način uzvraćaju. Imamo dogovorena pravila ponašanja koji se trebamo svi pridržavati (2). U radu je uvijek prisutna interakcija između nas jer tražim od njih da promišljaju o svojim postupcima. Želim čuti njihovo mišljenje (3), poštujem različitosti i iskrenost kod učenika.

Učiteljica 2: Moj je stil odgoja i rada oduvijek bio i jest demokratski (autoritativni) (1). Učenici od 1. razreda znaju koja su pravila rada i ponašanja (2) u razredu jer ih donosimo zajedno i detaljno objašnjavamo koliko god puta je to potrebno. U razredu se ne izgovaraju riječi: Neću, ne mogu, ne želim. Jako volim djecu i svoj posao i imam puno razumijevanja za njih. Atmosfera i međusobni odnos među učenicima i učiteljicom je prijateljski (4), svatko nešto može i zna i te pozitivne osobine ističemo. Ono što ne znamo ili ne možemo nastojimo vježbati, pomažući jedni drugima. Važno mi je njihovo mišljenje (5), njihov napredak i znanje, ali prije svega volim da s veseljem dolaze u razred i osjećaju se opušteno. Na satu vlada red i primjerena disciplina, ali je cjelokupna atmosfera ugodna za rad. Nema izrugivanja u odnosu učitelj-učenik, niti u odnosu učenik-učenik (42). To je strogo zabranjeno.

Učiteljica 3: Uglavnom preferiram demokratski stil (1). Učenici poštuju autoritet, a istovremeno se osjećaju slobodno i zadovoljno jer znaju da mogu postavljati pitanja, tražiti objašnjenja i aktivno sudjelovati u odlukama koje su važne za funkcioniranje razreda (5).

2. Kojim se temama najčešće bavite na satu razrednika?

Učiteljica 1: Tijekom cijele školske godine zastupljene su sve teme predviđene Nastavnim planom i programom (6) kojima razvijam građanske vještine i sposobnosti, osobni razvoj, dječja prava i dužnosti. Obilježavamo posebne dane u godini (7). Najčešće se bavimo zdravstvenim odgojem (8) u kojem je zastupljena prevencija nasilničkog ponašanja, odgovornost za zdravlje (8) i odgovorno ponašanje (10).

Učiteljica 2: Teme su određene kurikulumom (11), ali često dodajem i svoje, ovisno o problemima u razredu, o obilježavanju različitih datuma (7), o interesima djece... Teme se tiču odgoja (32), ali i zdravlja (8), prometa, rješavanja sukoba (9), međusobno prihvatljivog ponašanja djece prema odraslima i obrnuto (10). Sat razrednika je najdragocjeniji sat u školi za svakog učitelja kome je stalo do učenika.

Učiteljica 3: Najčešće teme su emocije i načini rješavanja sukoba (9) u razredu te međusobno uvažavanje, odnosno poštivanje razlika. (10)

3. Koji oblik rada smatrate najučinkovitijim za Vaše učenike? Zašto baš taj oblik rada?

Učiteljica 1: Smatram da svi oblici rada trebaju biti zastupljeni u nastavi (12). Djeca se posebno vesele grupnom radu (13). Uživaju već u postupku formiranja grupe. Uzbudeno iščekuju s kime će biti u grupi. Sami izvlače papiriće s različitim oblicima, brojevima i bojama, biljkama ili životinjama i tako dolazimo do grupe (14). Smatram da je to najbolje jer učenici imaju osjećaj pravedne podjele u grupe. Na isti način je i podjela funkcija u grupi (glasnogovornik, zapisničar, ...) (15)

Učiteljica 2: Frontalni je rad najučinkovitiji pri obradi novih sadržaja (16). Učenici su fokusirani na učitelja i njegovo objašnjavanje, imaju mogućnosti zaustaviti učitelja i pitati ako je nešto nejasno. Individualni rad je svakodnevno prisutan na svakom satu i u svakoj etapi rada, bilo da se radi o prepisivanju s ploče ili zadnjem djelu sata, kada je najčešće potrebno dobiti povratnu

informaciju od učenika o tome što smo učili (17). Grupni rad organiziram uglavnom na satovima sistematizacije nastavnih sadržaja ili kada je potreban praktični rad iz prirode i društva. Npr. učenike raspoređujem sama u grupe, ovisno o njihovim sposobnostima i tome što radimo (14). Nastojim da grupe budu podjednake (s obzirom na znanje i na sposobnosti učenika) jer mi je važno da svi ostvare cilj i da budu za svoj rad pohvaljeni i nagrađeni, kako bolji, tako i oni manje bolji učenici. Često radimo i u paru (18)-osobito matematiku.

Učiteljica 3: Najučinkovitija je kombinacija svih oblika rada jer tako nema monotonije u odgojno-obrazovnom procesu (12). Oblici rada prilagođavaju se dobi učenika, nastavnim sadržajima i uvjetima rada. Ako na satu koristim grupni rad, učenike dijelim u grupe na nekoliko načina: individualno odgovaraju na neko pitanje pa se prema odgovoru dijele grupe prema kategorijama, slobodni izbor učenika (najčešće u 3. i 4. razredu kad učenici usvoje pravila rada i odabira – svi se učenici u razredu trebaju međusobno birati), prema unaprijed postavljenim stolovima (priprema razreda prije ulaska učenika), izvlačenjem kartica, prema rješenju u križaljci i sl. (14) Prije podijele u grupe učenici dobivaju jasne upute i zadatke koje trebaju riješiti u zadanom vremenu nakon čega slijedi prezentacija i analiza rada. Svi učenici u grupi dobivaju kartice s ulogama i kartice za samoevaluaciju (15).

4. Postoje li u Vašem razredu učenici s poteškoćama u razvoju ili poremećajima u ponašanju? Ako postoje, o kojim se poteškoćama, odnosno poremećajima radi? Kako tim učenicima pomažete u njihovu radu i napredovanju, a kako se ostali učenici odnose prema tim učenicima?

Učiteljica 1: U mojem razredu ne postoje neki veći problemi, ali da, bili su. S obzirom na to da je u razredu 16 dječaka i 8 djevojčica i a većina dječaka ide na produženi boravak, događalo se da se svađe koje su započele na boravku prenesu u razred. U tijeku je rješavanje individualnog pristupa za jednu djevojčicu koja ima disleksiju (22) i diskalkuliju (19). Njoj pristupam individualno (20) i nastojim joj pomoći pristupom, ali i odabirom sadržaja. Mislim da o nama učiteljima ovisi kako će se ostatak razreda odnositi prema djeci koja imaju neke probleme (21).

Učiteljica 2: U ovoj generaciji imam puno učenika s logopedskim problemima (gotovo pola razreda). Radi se o disleksiji (22) i disgrafiji, a jedan učenik ima i diskalkuliju (19). Imaju individualizirani rad (20), pomoć logopeda bilo u školi ili van nje. S njima radim prema uputama

stručnjaka, te prema vlastitim dosadašnjim iskustvima u radu s takvom djecom (23). Nije lako. Dvojica učenika su s ADD-om (poremećaj pažnje, kratkotrajna koncentracija...) (24) i s njima je najteže raditi.

Učiteljica 3: Trenutno nemam učenike s većim odstupanjima ili problemima u ponašanju (25).

5. Pojavi li se problem (svađa, ruganje, tučnjava, ...) u razredu, kako to rješavate?

Učiteljica 1: Ako se pojavi bilo kakav problem, nastojim što prije to riješiti. Ako je to moguće odmah, taj isti tren ili taj školski dan. Prvo želim čuti svaku stranu zasebno, a nakon toga zajedno porazgovaramo (26) s ciljem da uvidimo i osvijestimo svoje ponašanje i svoje greške (10). Ako je potrebno, kontaktiram roditelje (27), ali nastojim ako je ikako moguće riješiti s učenicima.

Učiteljica 2: Isključivo razgovorom (26). Važno je da dijete shvati da takvo ponašanje nije prihvatljivo u društvu i koje su posljedice takvog ponašanja (10). Bitno je i da razumiju da smo svi drugačiji (32). U mom razredu uglavnom nema takvog ponašanja jer ga nastojim suzbiti u početku i njegovati prijateljstvo među učenicima (4).

Učiteljica 3: Na satu razrednika organiziram radionice (28) kojima je cilj podizanje samopouzdanja (37), jačanje samokontrole, međusobno prihvaćanje (10) i uvažavanje suučenika. Ako dođe do nekog većeg problema, rješavamo ga odmah razgovorom (individualnim i grupnim) (26). Učenici imaju zadatak promisliti o svojem ponašanju i načinu na koji bi mogli ubuduće riješiti takve situacije, ali i o načinu kako popraviti štetu koju su već počinili (restitucija) (10).

6. Na koji način pratite rad, odnosno napredovanje učenika? (bilješkama u e-Dnevniku, vođenjem mapa učeničkih radova, vođenjem vlastitog dnevnika, samo pisanim i usmenim provjeravanjem, ...)

Učiteljica 1: Napredovanje učenika pratim bilješkama u e-Dnevniku (29), pisanim i usmenim provjeravanjem (30), ali i vođenjem vlastitog dnevnika vladanja (31). Na svakom Satu razrednika, uz sve propisane nastavne sadržaje obavezno imamo tzv. Vrijeme pohvala i pritužbi. Prozivam učenike po abecednom redu, a ostali učenici za svakog učenika mogu reći zašto imaju neku pritužbu ili ga samo žele pohvaliti. Sve pritužbe i pohvale zapisujem i roditeljima na primanju roditelja pokažem (27). Zna se dogoditi da neko dijete ima same pohvale i svi su digli

ruku u znak da ga pohvaljuju dok neki imaju pritužbu od više učenika, npr. govori mi ružno, zeza me, ... Ovaj način rada na djecu djeluje jako motivirajuće jer je lijepo vidjeti sve ruke u zraku, time učenici znaju da ga svi pohvaljuju. Odmah imamo pregled tko se popravio. Prije je npr. imao sedam pritužbi, a danas nema ni jednu. Djeca iskreno pred svima pregovaraju o nekim stvarima koje se događaju za vrijeme odmora, ali i nagrađuju lijepo ponašanje (10). Iskrena su i na taj sam način najlakše i najbolje utjecala na promjenu u ponašanju.

Učiteljica 2: U e-Dnevnik (29) nikada ne pišem negativne opaske, nastojim opisati ono što učenik zna i može i eventualno na čemu treba još poraditi. Svaki učenik ima dvije šanse da popravi eventualnu slabu ocjenu. Često negativnu ocjenu i ne zabilježim u imenik, već im dajem šansu da još malo uče. Kod učenika nastojim razviti mogućnost samoprocjene, tako da i sami mogu uvidjeti je li znanje dovoljno ili nije za neku određenu ocjenu. Kako su kriteriji uvijek jasni, kada dođemo do 3. razreda oni i sami znaju koju bi ocjenu dala učiteljica. O njihovom radu i napredovanju redovito razgovaram s roditeljima (27) i reagiram na svaku promjenu (dobru ili lošu), a i sa stručnim suradnicima.

Učiteljica 3: Napredovanje učenika pratim usmenim i pisanim provjeravanjem (30), bilješkama u e-Dnevniku (29), ali i u svojem vlastitom dnevniku u koji bilježim svaki napredak učenika (individualno) (31). Prilikom razgovora s učenicima, pokazujem im bilješke i zajedno ih analiziramo.

7. Koliko Vam je bitna suradnja s roditeljima te na koji način uključujete roditelje u cjelokupan odgojno-obrazovni proces?

Učiteljica 1: Smatram da je suradnja s roditeljima od iznimne važnosti za uspješan rad s učenicima (33). Oni su naši suradnici i nastojim ih uključiti u odgojno-obrazovni rad kao goste u razredu, radionicama na roditeljskom sastanku (28), ali najviše iskrenim razgovorom i uvažavanjem njih i njihovog djeteta.

Učiteljica 2: Izuzetno bitna (33). Bez dobrog odnosa učitelja i roditelja nema pravog odgoja niti obrazovanja djeteta. Uz individualne razgovore u školi i roditeljske sastanke, moji roditelji uvijek imaju i moj br. mobitela i mogu me nazvati kada god imaju potrebu (27). Tako i ja njih. Svaka se situacija rješava odmah i tako najbolje i najbrže dolazimo do pozitivnih rezultata. Roditelje uključujem i u razne akcije u školi, priredbe, humanitarne akcije i sl. (34) Uvijek se

rado odazivaju jer nam je to prilika za druženje i stvaranje kompaktnije zajednice. Iz našeg obostranog ponašanja je vidljivo poštovanje i razumijevanje. Mislim da sam pristupačna roditeljima.

Učiteljica 3: Važno je da učitelji i roditelji dobro surađuju (33) stoga roditelje aktivno uključujem u zajedničke projekte (34) i radionice (28) tijekom cijele godine. Redovito dolaze na individualna primanja i roditeljske sastanke, a po potrebi komuniciramo i telefonski (27).

8. Kako biste opisali učenike Vašeg razreda?

Učiteljica 1: Moji su učenici veseli (35), vrijedni, znatiželjni, razigrani, djeca za poželjeti.

Učiteljica 2: Veseli (35), opušteni, brbljavi, zanimljivi i pristojni (42).

Učiteljica 3: Učenici mog razreda su svakako jedinstveni, aktivni i veseli (35). Vole biti uključeni u sve što se dešava u razredu/školi. Osmišljavaju predstave u kojima su svi uključeni, plešu, glume i rado to prezentiraju na kraju godine. Svjesni su da je važno biti zadovoljan i sretan u školi stoga smijeha i veselja imamo u izobilju.

9. Kako biste opisali odličnog učitelja?

Učiteljica 1: Odličan učitelj ima srce i dušu (38). Ima razumijevanja (36), voli raditi s djecom i nastoji izgraditi samopouzdanje (37) i vjeru u sebe kod svojih učenika.

Učiteljica 2: Odličan je učitelj onaj koji je odličan čovjek. Ako nema ljudskosti, empatije, ljubavi za djecu i posao, potrebe da svakog dana napreduje u korak s vremenom-nije odličan učitelj (38).

Učiteljica 3: Odličan učitelj prepoznaje potrebe učenika (39), svakog učenika gleda kao individuu i nastoji, sve što može, prilagoditi upravo njihovim potrebama kako bi rezultati rada i zadovoljstvo učenika bili na visokom nivou (20).

10. Kako biste opisali sebe kao učitelja?

Učiteljica 1: Trudim se razumjeti svoje učenike (36), vidjeti u njima ono vrijedno, pružiti im prijateljstvo (4), pomoći im da se upoznaju i shvate da puno toga mogu sama ako se potrude. Nastojim im biti oslonac na njihovu putu odrastanja koji više puta nije lak (40).

Učiteljica 2: Autoritativna, nikada nemam učenike koje favoriziram, svaki mi je učenik jednako važan i drag, nastojim u njemu poticati ono najbolje i napraviti ga čovjekom (41). Imam puno razumijevanja za djecu jer sam i sama majka. Volim se smijati i zezati, ali znam biti i „opasna“. Moji učenici kažu da sam „taman dovoljno stroga za potaknuti na učenje“. Često mi je odgoj bitniji od samog znanja, a emocionalna inteligencija važnija od IQ-a. Sa svojim učenicima imam topli, prijateljski odnos (4). Otvorena sam osoba koja voli izreći svoje mišljenje, nastojim uvijek biti fer i korektna prema svima. Kriterije rada i ocjenjivanja postavljam u skladu s mogućnostima učenika u razredu i nikada nisu isti za svaku generaciju. Nikada ne potičem rivalstvo među učenicima, niti njihovim prijateljima iz paralelnog razreda (32). Volim surađivati s kolegicama i rado pomognem. Ali jedno ostaje isto - jednom moj učenik, zauvijek moj učenik.

Učiteljica 3: Nastojim biti učiteljica koja osluškuje svoje učenike (36) i trudim se da im škola bude institucija u koju rado dolaze jer u njoj pronalaze oslonac (40). U razred nastojim unijeti što više vedrine. Koliko sam u tome uspješna, trebalo bi upitati učenike. Zadovoljan/sretan učitelj = zadovoljni/sretni učenici.

Tablica razvrstanih pojmova s oznakama kodiranja

<i>U mojem radu s učenicima njegujem demokratski stil (1), Moj je stil odgoja i rada oduvijek bio i jest demokratski (autoritativni) (1), Uglavnom preferiram demokratski stil (1), Želim čuti njihovo mišljenje (3), Atmosfera i međusobni odnos među učenicima i učiteljicom je prijateljski (4), U mom razredu uglavnom nema takvog ponašanja jer ga nastojim suzbiti u početku i njegovati prijateljstvo među učenicima (4), ...pružiti im prijateljstvo (4), Sa svojim učenicima imam topli, prijateljski odnos (4), Važno mi je njihovo mišljenje (5), ...jer znaju da mogu postavljati pitanja, tražiti objašnjenja i aktivno sudjelovati u odlukama koje su važne za funkcioniranje razreda (5), ... i diskalkuliju (19), ...a jedan učenik ima i diskalkuliju (19)</i> <i>Njoj pristupam individualno (20), Imaju individualizirani rad (20), ...svakog učenika gleda kao individu i nastoji, sve što može, prilagoditi upravo njihovim potrebama kako bi rezultati rada i zadovoljstvo učenika bili na visokom nivou (20), Mislim da o nama učiteljima ovisi kako će se ostatak razreda odnositi prema djeci koja imaju neke probleme (21), ...za jednu djevojčicu koja ima disleksiju (22), Radi se o disleksiji (22), S njima radim prema uputama stručnjaka, te prema vlastitim dosadašnjim iskustvima u radu s takvom djecom (23), Dvojica učenika su s ADD-om (poremećaj pažnje, kratkotrajna koncentracija...) (24), Trenutno nemam učenike s većim odstupanjima ili problemima u ponašanju (25), Prvo želim čuti svaku stranu zasebno, a nakon toga zajedno porazgovaramo (26), Isključivo razgovorom (26), Ako dođe do nekog većeg problema, rješavamo ga odmah</i>	- njegovanje autoritativnog (demokratskog) stila djelovanja - prijateljski odnos s učenicima - važnost učenikova mišljenja - odnos s učenicima s poteškoćama u razvoju i/ili poremećajima u ponašanju - načini pristupanja tim učenicima - odnos drugih učenika prema osobama s poteškoćama u razvoju i/ili poremećajima u ponašanju - rješavanje problema i konfliktnih situacija	Onos prema učenicima
---	--	-----------------------------

<i>razgovorom (individualnim i grupnim) (26), ... podizanje samopouzdanja (37), Bitno je i da razumiju da smo svi drugačiji (32), Nikada ne potičem rivalstvo među učenicima, niti njihovim prijateljima iz paralelnog razreda (32)</i>		
<i>Imamo dogovorena pravila ponašanja koji se trebamo svi pridržavati (2), Učenici od 1. razreda znaju koja su pravila rada i ponašanja (2), Tijekom cijele školske godine zastupljene su sve teme predviđene Nastavnim planom i programom (6), Obilježavamo posebne dane u godini (7), ...o obilježavanju različitih datuma (7), Najčešće se bavimo zdravstvenim odgojem... (8), ...odgovornost za zdravlje (8), ...ali i zdravlja... (8), ...rješavanja sukoba (9), Najčešće teme su emocije i načini rješavanja sukoba (9), ...i odgovorno ponašanje (10), ...međusobno prihvatljivog ponašanja djece prema odraslima i obrnuto (10), ... međusobno uvažavanje, odnosno poštivanje razlika (10), ...s ciljem da uvidimo i osvijestimo svoje ponašanje i svoje greške (10), Važno je da dijete shvati da takvo ponašanje nije prihvatljivo u društvu i koje su posljedice takvog ponašanja (10), ...međusobno prihvaćanje (10), Učenici imaju zadatak promisliti o svojem ponašanju i načinu na koji bi mogli ubuduće riješiti takve situacije, ali i o načinu kako popraviti štetu koju su već počinili (restitucija) (10), Djeca iskreno pred svima pregovaraju o nekim stvarima koje se događaju za vrijeme odmora, ali i nagrađuju lijepo ponašanje (10), Teme su određene kurikulumom (11), Smatram da svi oblici rada trebaju biti zastupljeni u nastavi (12), Najučinkovitija je kombinacija svih oblika rada jer tako nema monotonije u odgojno-obrazovnom</i>	- definiranje pravila ponašanja - obilježavanja datuma - zastupljene teme na satu razrednika - organizacija obrade odgojnih tema - najzastupljeniji oblici rada u nastavi - grupni rad – česta održavanja, formiranje grupa - organizacija radionica - praćenje rada i napredovanja učenika	Organizacija rada

procesu (12), Djeca se posebno vesele grupnom radu (13), Sami izvlače papiriće s različitim oblicima, brojevima i bojama, biljkama ili životinjama i tako dolazimo do grupe (14), Npr. učenike raspoređujem sama u grupe, ovisno o njihovim sposobnostima i tome što radimo (14), ... individualno odgovaraju na neko pitanje pa se prema odgovoru dijele grupe prema kategorijama, slobodni izbor učenika (najčešće u 3. i 4. razredu kad učenici usvoje pravila rada i odabira – svi se učenici u razredu trebaju međusobno birati), prema unaprijed postavljenim stolovima (priprema razreda prije ulaska učenika), izvlačenjem kartica, prema rješenju u križaljci i sl. (14), Na isti način je i podjela funkcija u grupi (glasnogovornik, zapisničar, ...) (15), Svi učenici u grupi dobivaju kartice s ulogama i kartice za samoevaluaciju (15), Frontalni je rad najučinkovitiji pri obradi novih sadržaja (16), Individualni rad je svakodnevno prisutan na svakom satu i u svakoj etapi rada, bilo da se radi o prepisivanju s ploče ili zadnjem djelu sata, kada je najčešće potrebno dobiti povratnu informaciju od učenika o tome što smo učili (17), Često radimo i u paru (18), Na satu razrednika organiziram radionice (28), ... radionicama na roditeljskom sastanku (28), ... i radionice (28) , Napredovanje učenika pratim bilješkama u e-Dnevniku (29) U e-dnevnik... (29), ... bilješkama u e-Dnevniku... (29), ... pisanim i usmenim provjeravanjem (30), Napredovanje učenika pratim usmenim i pisanim provjeravanjem (30), ... ali i vođenjem vlastitog dnevnika vladanja (31), ... ali i u svojem vlastitom dnevniku u koji bilježim svaki napredak učenika (individualno) (31), Teme		
---	--	--

<i>se tiču odgoja... (32)</i>		
<i>Sve pritužbe i pohvale zapisujem i roditeljima na primanju roditelja pokažem (27), O njihovom radu i napredovanju redovito razgovaram s roditeljima (27), ... moji roditelji uvijek imaju i moj br. mobitela i mogu me nazvati kada god imaju potrebu (27), Redovito dolaze na individualna primanja i roditeljske sastanke, a po potrebi komuniciramo i telefonski (27), Ako je potrebno, kontaktiram roditelje (27), Smatram da je suradnja s roditeljima od iznimne važnosti za uspješan rad s učenicima (33), Izuzetno bitna (33), Važno je da učitelji i roditelji dobro surađuju (33), Roditelje uključujem i u razne akcije u školi, priredbe, humanitarne akcije i sl. (34), ... stoga roditelje aktivno uključujem u zajedničke projekte (34)</i>	- važnost suradnje s roditeljima - načini komuniciranja s roditeljima učenika - uključivanje roditelja u odgojno-obrazovni proces	Suradnja
<i>Moji su učenici veseli (35), Veseli... (35), ... i veseli (35), Ima razumijevanja... (36), Trudim se razumjeti svoje učenike... (36), Nastojim biti učiteljica koja osluškuje svoje učenike (36), ... nastoji izgraditi samopouzdanje (37), Odličan učitelj ima srce i dušu (38), Ako nema ljudskosti, empatije, ljubavi za djecu i posao, potrebe da svakog dana napreduje u korak s vremenom-nije odličan učitelj (38), Odličan učitelj prepoznaje potrebe učenika... (39), Nastojim im biti oslonac na njihovu putu odrastanja koji više puta nije lak (40), ... i trudim se da im škola bude institucija u koju rado dolaze jer u njoj pronalaze oslonac (40), ... i pristojni (41), ... nastojim u njemu poticati ono najbolje i napraviti ga čovjekom (41)</i>	- opis učenika - opis kvalitetnog učitelja - kako učiteljice vide sebe kao učitelja	Mišljenja i stavovi o učenicima, kvalitetnim učiteljima te sebi

BIOGRAFSKA BILJEŠKA O AUTORU

Rea Guterman rođena je u Čakovcu, 30. siječnja 1996. godine. Godine 2011. završila je I. osnovnu školu u Čakovcu nakon koje te iste godine upisuje Ekonomsku i trgovačku školu u Čakovcu gdje završnim radom, 2015. godine stječe SSS ekonomista. Po završetku srednjoškolskog obrazovanja, 2015. godine upisuje Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, odsjeka za učiteljske studije, modula informatike Čakovec. Stručno-pedagošku praksu obavljala je u I. osnovnoj školi Čakovec koju je i sama pohađala.

IZJAVA O SAMOSTALNOSTI RADA

Vlastoručnim potpisom potvrđujem autentičnost diplomskog rada Upravljanje razredom u razrednoj nastavi osnovne škole uz korištenje navedene literature te znanja stečenog studiranjem na učiteljskom studiju uz stručno vodstvo mentora doc. dr. sc. Tomislava Topolovčana kojemu se zahvaljujem na savjetima i pomoći.

Potpis:
